

DNB MAGAZINE

Een uitgave van de Nederlandsche Bank
Nummer 3, juni 2006

Financiële stabiliteit reikt over landsgrenzen

Toezicht alert op terrorismefinanciering

DNB verdient geld voor schatkist

Inhoud

Financiële stabiliteit reikt over landsgrenzen

4 Wanneer is een financieel systeem stabiel? Als het op soepele wijze schokken kan opvangen zonder dat de economie ontwricht wordt. Financiële stabiliteit staat de laatste jaren sterk in de belangstelling. Tijdens een seminar in Amsterdam deelde DNB haar kennis op dit gebied met centrale banken uit Oost-Europa en Centraal-Azië.

Wat doet u met de gulden?

8 Ongeveer tweederde van de bevolking heeft nog guldenmunten in huis. Halverwege de maand mei stond de teller op 3,54 miljard nog niet ingewisselde munten, goed voor een bedrag van bijna 500 miljoen euro. Inwisselen kan nog tot eind 2006. 'Wacht niet te lang met inwisselen', is het advies van DNB, er wordt tegen het einde van het jaar grote drukte verwacht.

Toezicht alert op terrorismefinanciering

14 De geldstromen waarmee terroristen hun 'rivieren van bloed' laten vloeien zijn vrijwel onzichtbaar. Ook Nederlandse instellingen lopen het risico financieel betrokken te raken. Toezicht van DNB helpt volop mee om dat gevaar af te wenden.

Publiekservice

Algemeen nummer DNB

020 - 524 9111

Voorlichting

Voor vragen op het terrein van de Nederlandsche Bank kunt u bellen met de Informatiedesk van de afdeling Communicatie.

0900 - 520 0520 (€ 0,35 p/gesprek)
info@dnb.nl

Voor vragen over beleggingsinstellingen, effectendienstverlening en consumentenkrediet kunt u de Autoriteit Financiële Markten benaderen.

0900 - 540 0540 (€ 0,35 p/gesprek)
Toezichtslijn@autoriteit-fm

Neem ook eens een kijkje op de website van DNB: www.dnb.nl

DNB in de media

De Nederlandsche Bank probeert al haar taken evenwichtig voor het voetlicht te brengen. Om te weten hoe er in de pers over ons wordt bericht, laten we tweemaandelijks een peiling uitvoeren. Kreeg in januari en februari het toezicht (de zaak Van der Hoop) veel aandacht, in maart scoorde een studie over de informatievoorziening door banken over de risico's van de beleggingshypotheek de meeste millimeters; begin april bleek de 'war on cash' het meest mediageniek. Naar aanleiding van de presentatie van ons jaarverslag over 2005 zagen we in mei veel publiciteit over de stand der economie (het gaat onmiskenbaar goed), de hypotheekrenteaftrek (wel of niet afschaffen), de leeftijd waarop we straks met pensioen kunnen en hoe de AOW betaalbaar kan blijven in een vergrijzende samenleving. Al met al een breed scala aan onderwerpen. Het zijn ook zaken die raken aan financiële stabiliteit en daarmee aan de gezondheid van onze economie en welvaart. En dus vormt DNB zich daarover een mening, gebaseerd op onderzoek en deugdelijke kennis. En we geven anderen graag toegang tot deze kennis. Dat vergroot hopelijk onze reputatie als instelling die goed onderbouwt haar beleid voert. Voor ons is een goede reputatie van groot belang: we moeten het van ons gezag hebben. In mei en juni wordt onder de Nederlandse bevolking de reputatiemeting van vorig jaar herhaald. We zijn benieuwd hoe we ervoor staan.

De redactie

DNB verdient geld voor schatkist

23 Over 2005 kon DNB het forse bedrag van 927 miljoen euro winst uitkeren aan haar enige aandeelhouder, de Staat. Waar komt dat geld vandaan?

Verder

12 Nieuwe Wet op het financieel toezicht bijna afgerond Invoering in 2007 **18 Scoor met beleid en sleep een virtueel contract binnen!** Digitaal lespakket vult onderwijsactiviteiten aan **26 Een bedrijfscode is niet vrijblijvend** Proefschrift DNB'er over integere onderneming en het recht **30 Koning Willem I (1772-1843): Oog voor nationaal én eigen financieel gewin** Prijs waardeert innovatief ondernemerschap

Rubrieken: 11 Va Banque: Henriëtte Prast **20 Banktueel 29 U heeft een vraag?** Scheiding en ouderdomspensioen **35 Kunstpodium:** Jaqueline Hassink **36 Strategisch thema 2006 'Europa: integratie versus identiteit'** Serie: DNB in Europa (deel 7) **38 Seminars 39 Informatie**

Financiële stabiliteit reikt over landsgrenzen

Opkomende economieën leren van ervaringen in Nederland

Of het nu de groeiende derivatenhandel is, de stijging van de huizenprijzen of het feit dat steeds meer Nederlanders rood staan, de centrale bank let scherp op mogelijke risico's voor de financiële stabiliteit. Sinds twee jaar is er zelfs een aparte divisie die zich met het onderwerp bezighoudt. Op een seminar deelde DNB de opgebouwde kennis met centrale banken uit opkomende economieën in Oost-Europa en Centraal-Azië.

Yulia Ivinskaya lacht als ze de vraag krijgt wat de Wit-Russische centrale bank op het gebied van financiële stabiliteit kan leren van DNB. 'Bijna alles', luidt haar ontwapenende antwoord. 'Financiële stabiliteit is nieuw voor ons. Onze centrale bank heeft nog geen aparte afdeling die zich met dat onderwerp bezighoudt. Hoewel de financiële stabiliteit in mijn land de afgelopen jaren is verbeterd, hebben we nog een lange weg te gaan.'

De Wit-Russische was een van de circa dertig deelnemers aan het seminar Financial Stability, dat DNB in mei organiseerde voor onder andere de 'kiesgroepen'. Dit zijn elf voornamelijk Oost-Europese landen die door Nederland vertegenwoordigd worden bij het Internationale Monetair Fonds (IMF). Daarnaast

De centrale bank werd 'prudentieel' toezichthouder op alle financiële instellingen. Als geen ander kreeg DNB daardoor de mogelijkheid dwarsverbanden te leggen tussen ontwikkelingen bij zowel banken, verzekeraars, beleggingsinstellingen als pensioenfondsen. Voor het bewaken van de financiële stabiliteit is dat een groot voordeel. 'Het feit dat DNB toezichthouder is op alle financiële instellingen is nog steeds redelijk uniek in de wereld', zegt beleidsmedewerker Arjan van Dijkhuizen. 'De meeste andere centrale banken die risico's constateren bij verzekeraars, moeten met zusterorganisaties gaan praten om beleid te kunnen maken. Wij hoeven maar een paar deuren verderop bij een collega aan te kloppen. De lijnen zijn kort en dat werkt efficiënt.'

Een financieel systeem is stabiel als het op soepele wijze schokken kan opvangen zonder dat de economie ontwricht wordt

namen centrale banken van andere voormalige Oostblok-economieën deel aan het seminar. Kenmerkend voor de deelnemers: de meeste bevinden zich in de overgang van een plangeleide naar een markteconomie. Hun centrale banken krijgen nieuwe rollen en één ervan is zorg te dragen voor de financiële stabiliteit.

Een financieel systeem is stabiel als het op soepele wijze schokken kan opvangen zonder dat de economie ontwricht wordt. In het geval van Wit-Rusland, het land van Yulia Ivinskaya, zou een dergelijke schok het ineenzakken van de dollarkoers kunnen zijn. 'De Wit-Russische economie is behoorlijk gelinkt aan de Amerikaanse munt', vertelt Yulia Ivinskaya. 'Devaluatie van de dollar zou een grote impact hebben op de financiële stabiliteit.'

Korte lijnen

Financiële stabiliteit staat de laatste jaren sterk in de belangstelling. Daar is een aantal redenen voor. Allereerst neemt de omvang van financiële instellingen steeds meer toe, waardoor de impact van banken, institutionele beleggers, verzekeraars en pensioenfondsen op de economie groter wordt. Daarnaast zijn veel banken, verzekeraars en beleggingsinstellingen internationale conglomeraten gaan vormen. Beide ontwikkelingen zorgen ervoor dat een probleem bij een financiële instelling, mede door de toegenomen verwevenheid van het financiële stelsel, sneller tot een financiële crisis leidt dan in het verleden. Ook slaan problemen makkelijker over van het ene naar het andere land.

Tegen deze achtergrond richtte DNB in 2004 de divisie Financiële stabiliteit (Fs) op. Het was in de tijd dat DNB fuseerde met de toezichthouder op pensioenfondsen en verzekeraars.

Derivaten

Van Dijkhuizen en zijn collega's kijken voortdurend naar ontwikkelingen die de financiële stabiliteit kunnen schaden. De divisie is met 25 medewerkers relatief klein, maar dat blijkt een bewuste keuze. 'Voor onze informatie zijn we deels afhankelijk van de andere divisies binnen DNB. We hebben ze nodig. Op die manier zorgen we ervoor dat alle beleidsterreinen betrokken worden bij financiële stabiliteit. Dat is belangrijk want alle divisies hebben met het onderwerp te maken.'

Die continue analyse van de financiële stabiliteit resulteert twee keer per jaar in het Overzicht Financiële Stabiliteit (OFS). Het rapport signaleert belangrijke ontwikkelingen, doet aanbevelingen aan de directie of wijst op hiaten in de regelgeving. Die signalen worden opgepikt. Eind vorig jaar waarschuwde het OFS voor de sterk opgelopen hypotheekschuld van met name starters op de woningmarkt. Mede naar aanleiding hiervan heeft minister Zalm er bij banken en hypotheekverstrekkers op aangedrongen dat leencriteria worden aangescherpt.

Een ander risico is de snelle groei van de derivatenhandel. Derivaten zijn complexe financiële producten waarmee financiële instellingen risico's afdekken. Op die manier dragen derivaten bij aan de financiële stabiliteit. Keerzijde is dat de populariteit van derivaten de administratieve afwikkeling bij financiële instellingen in gevaar kan brengen. 'De back-offices hebben moeite om alle orders te verwerken', stelt Hubert Schokker, een collega van Van Dijkhuizen. 'Er ontstaan achterstanden in de afwikkeling. Omdat derivaten zo belangrijk zijn geworden voor de financiële markten, zijn deze achterstanden gevaarlijk.'

Juist voor opkomende economieën is financiële stabiliteit van levensbelang. In de omschakeling naar een markteconomie kunnen zich grote schokken voordoen

De waarschuwing van DNB voor de schaduwzijden van het gebruik van derivaten is een mooi voorbeeld van het feit dat financiële stabiliteit niet alleen met toezicht te maken heeft, maar ook met, in dit geval, het betalingsverkeer.

Kennis delen

DNB wil niet alleen risico's rapporteren, maar ook inzicht geven in de gevolgen van mogelijke toekomstige schokken. Het werken met scenario's is een belangrijk instrument. Enerzijds

worden die scenario's gebaseerd op ervaringen uit het verleden. Wie wil weten wat de impact kan zijn van het omvallen van een hedge fund (een risicovol beleggingsfonds) komt automatisch terecht bij de geruchtmakende ondergang van het hedge fund LTCM in 1998. Daarnaast ontwikkelt DNB hypothetische scenario's waarbij een min of meer extreme, maar geloofwaardige samenloop van risico's wordt verondersteld. Met deze hypothetische scenario's kan Fs de gevolgen van mogelijke kwetsbaarheden in het financiële systeem in een vroeg stadium

Naam: Frosina Celeska

Land: Macedonië

Voldeed het seminar aan uw verwachtingen?

'O ja, helemaal. De organisatie was perfect en op het seminar waren precies de juiste mensen aanwezig.'

Wat speelt er op het gebied van financiële stabiliteit in Macedonië?

'Mag ik maar één ding noemen? We zijn sinds 2003 serieus met het onderwerp begonnen en we zijn nog volop bezig in kaart te brengen wat de belangrijkste issues zijn voor ons. De grootste uitdaging is momenteel het verzamelen van gegevens. In Macedonië is het toezicht per sector verdeeld. Voor de centrale bank, die verantwoordelijk is voor de totale financiële stabiliteit, is het zaak de juiste gegevens te krijgen van de toezichthouders op verzekeraars en pensioenfondsen. Zolang we die data niet hebben, weten we ook niet goed welke risico's verzekeraars en pensioenfondsen hebben voor de financiële stabiliteit. Voor het bankwezen hebben we dit wel redelijk helder voor ogen.'

Wat heeft u aan dit seminar gehad?

'De manier waarop DNB eens per half jaar een overzicht maakt van de financiële stabiliteit in het OFS-rapport vond ik een eye-opener. Misschien kunnen wij dat in Macedonië ook zo doen. Voor de rest is het belangrijk dat ik ervaringen heb kunnen uitwisselen met andere deelnemers. Zij zitten in een vergelijkbare situatie. Van elkaar kun je veel leren.'

laten zien. Van Dijkhuizen: 'De afgelopen twee jaar hebben we onze toolbox uitgebreid. Zo zijn naast scenario's stresstesten ontwikkeld. Een stresstest is een instrument waarmee financiële instellingen verschillende schokken en scenario's kunnen doorrekenen. Deze testen maken instellingen beter bewust van de risico's.'

Het was deze kennis en ervaring die DNB tijdens het recente seminar over financiële stabiliteit deelde met centrale banken uit zich ontwikkelende economieën in Oost-Europa en Centraal-Azië. Het seminar had vooral een praktische insteek. In presentaties werden diverse aspecten van financiële stabiliteit bij DNB belicht. Hoe komt het OFS-rapport tot stand? Hoe kijkt DNB naar ontwikkelingen op de huizenmarkt en in het betalingsverkeer? Welke trends zijn er bij pensioenfondsen en verzekeraars? En hoe verloopt de samenwerking met het IMF? Schokker: 'Juist voor opkomende economieën is financiële stabiliteit van levensbelang. In de omschakeling naar een

markteconomie kunnen zich grote schokken voordoen. Maar alleen bij financiële stabiliteit kan een gezonde structurele groei van die economieën plaatsvinden. De deelnemers vonden dit seminar bijzonder nuttig. Ze kregen niet alleen een kijkje in de keuken van DNB, maar konden ook ervaringen uitwisselen. Het netwerkaspect van dit seminar mag je niet onderschatten.' •

Het feit dat DNB toezichthouder is op alle financiële instellingen is nog steeds redelijk uniek in de wereld

Naam: Sylwester Kozak

Land: Polen

Wat vond u van het seminar?

'Leuk en belangrijk. Financiële stabiliteit is volgens mij het voornaamste thema op dit moment in de financiële wereld.'

Hoe staat het met de financiële stabiliteit in Polen?

'Het financiële stelsel is op dit moment redelijk stabiel. Onze belangrijkste uitdaging is de integratie in de Europese Unie. Kenmerkend voor het Poolse bankwezen is verder dat zeventig procent van de banken in handen is van West-Europese financiële conglomeraten. Voor die westerse instellingen is Polen maar een kleine markt, maar voor ons vormen die banken het hart van ons financiële systeem. De Poolse centrale bank wil weten of de westerse aandeelhouders voldoende aandacht hebben en houden voor hun activiteiten in Polen. Goede contacten met de toezichthouders in West-Europa om over dit soort zaken te praten, zijn voor ons cruciaal.'

Wat is het verschil tussen financiële stabiliteit bij DNB en uw eigen centrale bank?

'De ideeën over financiële stabiliteit komen sterk overeen, maar de manier waarop het georganiseerd is, verschilt. Bij ons is er een grote scheiding tussen de mensen die naar banken toegaan om toezicht te houden en de mensen die zich binnen de bank met beleid bezighouden. Bij DNB is dit anders. Medewerkers die toezicht houden op bijvoorbeeld een groot conglomeraat zitten in één team. Ik denk dat dit efficiënter werkt. Het maakt in elk geval de onderlinge communicatie makkelijker.'

Wat doet u met de gulden?

Inwisselen van guldenmunten kan tot eind 2006

Wie nog gulden in een spaarpot of oude portemonnee vindt, heeft nog een half jaar de tijd om ze in te wisselen bij DNB. Twijfelaars wordt geadviseerd niet te lang meer te wachten, want er wordt tegen het einde van het jaar grote drukte verwacht op de vier agentschappen van DNB. Onderzoek geeft echter aan dat er nog veel munten bij de mensen thuis liggen omdat zij er geen afstand van willen doen.

Gitte van 't Hof

'Het is de ervaring dat veel mensen pas op het allerlaatste moment komen wisselen,' vertelt Wout de Jong, medewerker Betalingsverkeer. 'Begin 2003, toen de mensen hun gulden niet meer bij de banken in konden wisselen, was er ineens een run op onze agentschappen. Dat verbaasde ons enorm. Iedereen had het hele jaar 2002 de tijd gehad om hun gulden bij de eigen bank in te wisselen en nu ondernamen ze speciaal een reis naar een van onze agentschappen in Hoogeveen, Wassenaar, Eindhoven of Amsterdam.' Gemiddeld kwamen er in 2003 ruim 11.000 verwisselverzoeken per maand bij DNB, ongeveer de helft per post en de helft via de balie. Dat aantal liep langzamerhand terug naar 6.000 per maand in 2006.

Wachtrijen van drie uur

DNB ziet dit als 'stilte voor de storm'. In landen waar de inwisseling van de nationale munt al is gestopt, zoals België en Luxemburg, ontstonden er in de laatste weken van inwisseling enorme wachtrijen voor de balies van de centrale banken. 'Wachttijden van twee tot drie uur waren heel normaal. Op een

zeker moment werden zelfs alleen nog de mensen geholpen die binnen stonden, de mensen op de stoep moesten teleurgesteld worden,' waarschuwt De Jong. Ongeveer tweederde van de bevolking heeft nog guldenmunten in huis. Halverwege de maand mei stond de teller op 3,54 miljard nog niet ingewisselde munten, goed voor een bedrag van bijna 500 miljoen euro. De meeste mensen koesteren hun muntgeld. Een kwart van de guldenbezitters is nog bereid om te komen inwisselen, uitgedrukt in munten: 885 miljoen stuks.

Er zijn ook landen die (nog) helemaal geen termijn gesteld hebben voor het oude muntgeld. In Duitsland en Spanje is inwisselen nog onbeperkt mogelijk. Nederland zit ongeveer in de middenmoot. We zijn niet vroeg maar zeker ook niet laat. De Jong: 'Er is een termijn van vijf jaar gesteld voor munten. Voor Nederlandse bankbiljetten geldt de gebruikelijke termijn van dertig jaar. De biljetten die nog geldig waren op 31 december 2001, kunnen dus tot 2032 worden ingewisseld.'

Geld in de piano

Er zijn twee manieren om de guldenmunten in te wisselen: persoonlijk bij de DNB-agentschappen en vanaf het najaar bij de Postkantoren. Bij de Postkantoren kan het geld overigens alleen worden ingeleverd, het wordt van daaruit naar DNB gestuurd die het bedrag vervolgens overmaakt. Onderdeel van het inwisselen is een verklaring dat het geld niet uit bedrijfsmatige activiteit is verkregen. Alleen particuliere gulden worden nog ingewisseld. Ook wordt er gevraagd naar de reden van de inwisseling. Carola Couwenberg, directeur van agentschap Amsterdam: 'De meeste mensen vinden nog gulden in een oude spaarpot of rommellade. Maar als mensen spontaan 40.000 gulden op zolder hebben gevonden, zetten we daar toch onze vraagtekens

De guldenmunten worden 'gewokkeld', en zo van hun waarde ontdaan, voordat ze worden verkocht aan de markt.

Regelmatig vindt men nog geld in de tuin, begraven onder de grond. 3,54 miljard guldenmunten zijn nog niet ingewisseld

bij. Overigens komen er uit de vreemdste hoeken en gaten nog oude guldens. Het nachtkastje is een populaire plek, evenals de vakantieportemonnee. Ook vindt men regelmatig geld in de tuin, begraven onder de grond, verstopt in verschillende boeken in de boekenkast, in de linnenkast of zelfs in de piano!'.
Regelmatig kiezen mensen ervoor het bedrag naar een goed doel te laten overmaken. DNB werkt daar graag aan mee. Ook gaat zij in veel gevallen na of het goede doel daadwerkelijk bestaat. 'Veel mensen hebben hun geld bijvoorbeeld over laten maken aan de Tsunami-slachtoffers. Maar er komen ook regelmatig inzamelingsacties binnen voor de plaatselijke kinderboerderij of een andere vrijwilligersorganisatie, erg leuk,' glimlacht Carola.

Wokkels

Nadat de munten door DNB zijn ingenomen worden ze verzameld en als bulk vervoerd naar het Opslag- en Distributiecentrum in Lelystad. Daar worden ze door de Koninklijke Nederlandse Munt 'gewokkeld' en vervolgens weer aan de markt verkocht. Wout: 'Het geld moet eerst waardeloos gemaakt worden voordat het weer op de markt gebracht kan worden. De wokkels worden vooral afgenomen door de metaalverwerkende industrie die ze weer omsmelt.' De opbrengst van de gewokkelde munten gaat weer naar het ministerie van Financiën, en zo is de cirkel weer rond. •

U leest meer over het inwisselen van guldens op www.dnb.nl.

Voor overige vragen is de Informatiedesk van DNB op werkdagen bereikbaar tussen 09.00 en 17.00 uur via:

0900 - 5200 520 (€ 0,35 per gesprek) en info@dnb.nl.

Voor de zomer zal een landelijke campagne van start gaan over de inwisselmogelijkheden van de guldens.

Guldenmunten kunnen ingewisseld worden bij Postkantoren en de vier DNB-agentschappen:

Agentschap Amsterdam

Westeinde 1
1017 ZN Amsterdam
telefoon 020-524 91 11
Geopend van maandag t/m vrijdag,
van 09.00 - 16.00 uur.

Agentschap Eindhoven

Dr. Holtropaan 1
5652 XR Eindhoven
telefoon 040-252 24 20
Geopend van maandag t/m vrijdag,
van 09.00 - 12.00 uur.

Agentschap Hoogeveen

Schutlandenweg 1
7908 DX Hoogeveen
telefoon 0528-26 88 55
Geopend van maandag t/m vrijdag,
van 09.00 - 12.00 uur.

Agentschap Wassenaar

Rijksstraatweg 334
2242 AB Wassenaar
telefoon 070-517 64 00
Geopend van maandag t/m vrijdag,
van 09.00 - 12.00 uur.

Let op! Guldenmunten inwisselen kan nog tot eind 2006

Vindt u in een oude spaarpot, onder het vloerkleed of in de zakken van uw winterjas nog **guldenmunten**? Dan heeft u **tot het einde van dit jaar** de tijd om ze bij de Nederlandsche Bank in te wisselen. Voor het inwisselen van **oude bankbiljetten** kunt u nog **tot 1 januari 2032** bij ons terecht.

De munten kunnen ingewisseld worden bij één van onze vier agentschappen in Amsterdam, Wassenaar, Hoogeveen en Eindhoven. De adressen vindt u op onze website en in de brochure Help! Ik vind nog guldens!.

Brochure Help! Ik vind nog guldens!

Hierin vindt u antwoorden op diverse vragen over het inwisselen van guldens en wat te doen met oude valuta uit de eurolanden.

De brochure is gratis te bestellen via e-mail en via de Informatiedesk. Ook is hij te downloaden van onze website.

Meer informatie

Informatiedesk: 0900 - 520 0520 (€ 0,35 per gesprek),
bereikbaar op werkdagen tussen 09.00 en 17.00 uur.

Website: www.dnb.nl.

E-mail: info@dnb.nl

Gezocht: vrouwen

Arbitrage is het door aan- en verkoop profiteren van onterechte prijsverschillen op markten. Kopen wat onder-, verkopen wat overgewaardeerd is. De arbitrageur profiteert ervan dat hij beter of sneller dan de markt weet dat de marktprijs niet de juiste is. Op een efficiënte markt gaat arbitrage net zolang door totdat de evenwichtsprijs tot stand komt.

De term arbitrage wordt meestal gebruikt in de handel op financiële markten. Maar voormalig Fed-gouverneur Alan Greenspan wist er ook op de arbeidsmarkt zijn voordeel mee te doen. Dat was voordat hij bij de Federal Reserve in dienst trad.

Greenspan nam een onorthodoxe aanloop naar het presidentschap van de Amerikaanse centrale bank. Na een blauwe maandag in de jazzmuziek vond hij zijn echte roeping: het interpreteren van economische data en het op basis daarvan formuleren van adviezen. Dat deed hij aanvankelijk in de private sector. Hij runde vanaf de jaren vijftig zijn eigen adviesbureau voor vermogensbeheerders. Dat legde hem geen windeieren: eind jaren zestig was hij miljonair. En dat allemaal mede dankzij het grote aantal vrouwelijke economen dat hij in dienst had.

Judith Mackay, die een jaargenote van Greenspan was geweest aan Columbia University, was één van hen. Zij kon in de levensverzekeringsbranche waar ze werkte niet hogerop komen omdat ze geen toegang had tot het informele netwerk dat zo belangrijk was bij het verdelen van hogere posities in de financiële wereld in de VS. Dat netwerk kwam namelijk bijeen in clubs die niet toegankelijk waren voor vrouwen. Mackay uitte haar frustratie hierover tijdens een feestje tegen Greenspan. Die nam haar kort daarop in dienst, op een niveau en met een inkomen dat ze nergens anders had kunnen krijgen. Dit alles staat vermeld in de biografie *Greenspan, the man behind Money*, van Justin Martin.

De vrouwvriendelijke houding had een puur zakelijke achtergrond, zo vertelde Greenspan later in een interview met de *New York Times*. **Greenspan vond mannen en vrouwen gelijkwaardig, maar wist dat de markt daar anders over dacht.** Daarom waren goede vrouwen goedkoper dan mannen van gelijke geschiktheid. Dat bood een arbitragemogelijkheid. Door vrouwen aan te nemen bevoordeelde Greenspan niet alleen hun arbeidsmarktpositie, maar ook zijn eigen bedrijf. Want hij betaalde de vrouwelijke economen weliswaar meer dan ze elders konden krijgen, maar minder dan mannen van dezelfde kwaliteit. Iedereen blij, behalve natuurlijk de mannen die de sollicitatieronde niet doorkwamen. Of Greenspan dat beleid ook bij de Fed voortzette, toen hij geen winstoogmerk meer had? Dat vermeldt de historie niet. •

Henriëtte Prast is werkzaam als econoom bij DNB en is hoogleraar Persoonlijke Financiële Planning aan de Universiteit van Tilburg.

Nieuwe Wet op het financieel toezicht bijna afgerond

Invoering in 2007

Per 1 januari 2007 zal de nieuwe 'functionele' Wet op het financieel toezicht (Wft) in werking treden. Deze wet neemt de plaats in van maar liefst zeven sectorale wetten. Een groot project met een nieuwe omvangrijke wet als gevolg. Is iedereen aan de vooravond van de invoering klaar voor de nieuwe wet?

Roland de Graauw

Vroeger werd in Nederland uitgegaan van het zogeheten sectorale toezichtmodel. Dit houdt in dat er verschillende toezichthouders bestonden die allemaal verantwoordelijk waren voor een bepaalde sector van de financiële markt. Door toenemende cross-sectorale ontwikkelingen op de markt van financiële producten en ondernemingen – banken die ook verzekeringen verkopen en verzekeraars die ook beleggingsactiviteiten verrichten – voldeed dit model niet meer. Daarom wordt er in de praktijk al sinds 2002 gebruik gemaakt van het functionele model. Hierbij is een splitsing gemaakt tussen prudentieel toezicht door de Nederlandsche Bank (DNB) en gedragstoezicht door de Autoriteit Financiële Markten (AFM). DNB ziet er op toe dat financiële instellingen solide en integer zijn, AFM houdt toezicht op de manier waarop instellingen met hun klanten omgaan. Door vervanging van de diverse sectorale toezichtwetten door de functionele Wft krijgt deze splitsing nu een betere wettelijke basis.

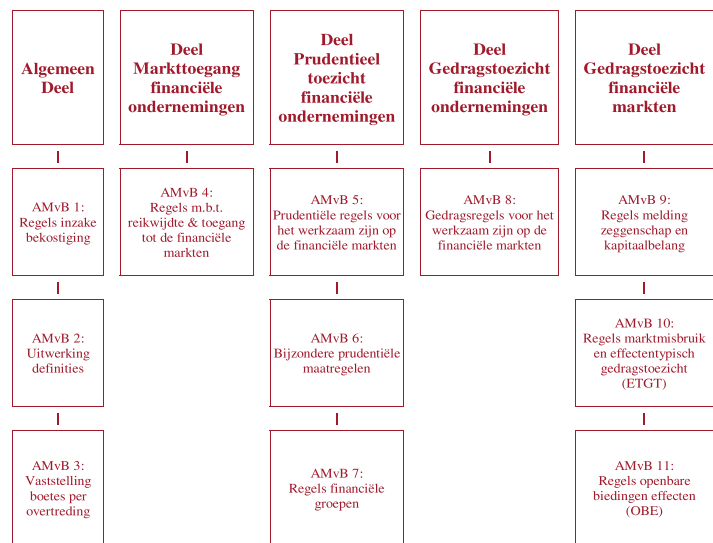
Maar er hebben zich echter meer ontwikkelingen voorgedaan in de voorbije jaren die aanpassing van de Nederlandse toezichtwetgeving nodig maakten. Minister Zalm van Financiën noemde in zijn openingstoespraak bij het Wft-seminar in januari dit jaar de grotere nadruk die is komen te liggen op consumentenbescherming, de ontwikkeling van de profielen van de toezichthouders en de toenemende internationalisering van de financiële sector. De nieuwe alomvattende wet komt tegemoet aan deze ontwikkelingen en zorgt voor een doelgericht, marktgericht en inzichtelijk geheel. De bedoeling is om de regelgeving te vereenvoudigen – al suggereert de omvang van de wet anders. Ook moeten de administratieve lasten als gevolg van het toezicht omlaag en is het de bedoeling dat er zo min mogelijk overlap is tussen de taken van DNB en AFM. Hiertoe hebben de toezichthouders, vooruitlopend op de Wft, in november 2004 al een vernieuwd covenant gesloten dat bedoeld is om ook onder de Wft houdbaar te blijven. Indien deze ambities verwezenlijkt kunnen worden met de nieuwe wet zal dit een positief effect hebben op de concurrentiepositie van de Nederlandse financiële sector.

De werkwijze in dit project kenmerkt zich door een grote mate van openheid en mogelijkheid tot inspraak. Er wordt namelijk gewerkt met consultatierondes. Aan diverse belanghebbende partijen bij de nieuwe wetgeving – dit zijn DNB, AFM en de ‘markt’ – worden ontwerp wet- en AMvB-teksten (Algemene Maatregel van Bestuur) voorgelegd door het leidende ministerie van Financiën, waarover zij vervolgens hun opmerkingen en suggesties kunnen geven. De schaduwzijde van een systeem waarin diverse partijen zich een beeld moeten vormen van complexe wetgeving om vervolgens tot aanbevelingen te komen, is dat dit veel tijd vergt. Dit is dan ook volgens minister Zalm mede de reden geweest voor de verlate inwerkingtreding op 1 januari 2007 in plaats

van het eerder verwachte 1 juli 2006. Elisabeth Grimm, werkzaam op de afdeling Toezicht en wetgeving van DNB voegt hieraan toe: ‘De inbreng van de markt is erg nuttig, er komt meer kennis bij elkaar en dit zou tot een betere kwaliteit moeten leiden. De vertragingen komen zeker niet geheel op het conto van de consultaties.’

De Wet op het financieel toezicht zal bij inwerkingtreding bestaan uit vijf delen, waaraan in de loop van 2007 nog een zesde deel zal worden toegevoegd. Deze delen zijn vervolgens nader uitgewerkt in lagere regelgeving: AMvB’s, ministeriële regelingen en toezichthouderregels van DNB en AFM. Voor DNB is met name het derde deel betreffende het prudentieel toezicht belangrijk.

De nieuwe Wet op het financieel toezicht bestaat uit vijf delen:

Op dit moment ligt de wet bij de Tweede Kamer ter goedkeuring. Er vindt nog slechts aanpassing plaats door middel van nota's van wijziging. ‘Het streven is de huidige zesde nota van wijziging de laatste te laten zijn. Deze is in mei afgerond,’ aldus Grimm. Financiën hoopt dat de Tweede Kamer nog voor het zomerreces stemt over de Wft, zodat dan ‘slechts’ het traject in de Eerste Kamer resteert. ‘De komende maanden zijn cruciaal’, zegt Irene Heemskerk, eveneens werkzaam op de afdeling Toezicht en wetgeving van DNB. De geplande inwerkingtreding op 1 januari 2007 is mede ingegeven door het feit dat Europese wetgeving, waaronder Bazel II, dan geïmplementeerd moet zijn. Dit is voor DNB erg belangrijk. De lagere regelgeving waaraan DNB volgens Heemskerk en Grimm in deze periode heel hard werkt is voor een groot deel ingegeven door Bazel II.

Is het al met al goed dat de wet er, ondanks vertragingen, nu toch aan komt en is men er nu wel klaar voor? Heemskerk: ‘Iedereen zal er even aan moeten wennen, maar uiteindelijk is het goed dat de wet er komt.’ Grimm is het eens: ‘Het voordeel van de vertraging is wat extra voorbereidingstijd.’ ●

A person in a black tactical suit and helmet is climbing a rope. The person is wearing a watch on their left wrist and has a rifle slung over their shoulder. The background is white.

Op zoek naar het bloedgeld van de tereur

Toezicht wereld alert op terrorismedinanciering

Iedereen ziet nog haarscherp de instortende Twin Towers voor zich, de chaotische taferelen in Madrid en het witte laken in de Amsterdamse Linnaeusstraat. Maar niet zichtbaar zijn de geldstromen waarmee terroristen hun 'rivieren van bloed' laten vloeien.

Ook Nederlandse instellingen lopen het risico financieel betrokken te raken. Toezicht van DNB helpt mee om dat gevaar af te wenden.

Frans van der Heijden

Overall in de wereld vloeit kapitaal naar terroristen

Ken je cliënten en je buitenlandse *counterparts*, is het devies

Er zijn van die momenten dat je er ineens bij stilstaat. Bijvoorbeeld als je een briefje van de bank krijgt: 'Wilt u zich even komen legitimeren? Wij hebben nog geen kopie van uw paspoort in ons bestand.' De employé geeft ter plekke uitleg: 'Sorry, die maatregel is natuurlijk niet voor u persoonlijk bedoeld. Maar we moeten in deze tijd nu eenmaal extra goed nagaan met wie we zaken doen...' De boodschap is duidelijk. Osama Bin Laden mag dan ver weg in de bergen zitten, het geld voor zijn terreurdaden zou best eens voor een deel via de reguliere banken kunnen lopen.

Overall in de wereld vloeit kapitaal naar terroristen, of het wordt – al dan niet belegd – nog achter de hand gehouden. Volgens de Italiaans-Britse econome Loretta Napoleoni is de omvang van de terreureconomie groter dan het Britse nationaal inkomen, zo'n USD 1.500 miljard. 'Het risico dat ook ónze financiële sector op een of andere manier betrokken raakt bij terrorismefinanciering, is dus wel degelijk aanwezig', benadrukt Heidi Broekhuis van de afdeling Toezicht beleid. Ze verwijst daarbij ook naar een VN-rapport uit 2004: sinds 2001 hebben twaalf Europese landen gezamenlijk USD 4,5 miljoen bevroren van personen die betrokken waren bij Al Qaida. En wereldwijd becijfert de Amerikaanse onderminister Levey het bedrag aan bevroren tegoeden van terroristen en sympathisanten op USD 142 miljoen.

Roodgloeiend na bevroering

Dat vanuit ons land zekere banden met terroristische organisaties bestaan, weten we al een aantal jaren. En sinds de moord op Theo van Gogh is duidelijk dat we zelfs terreur in eigen huis hebben. Maar onlangs werd Nederland ook weer eens nadrukkelijk met z'n neus op de *financiële* kant van terrorisme gedrukt. De tegoeden van de Hofstadgroep en haar leden zijn bevroren, en financiële instellingen dienen elke relatie met hen te verbreken dan wel te vermijden. Dit gezamenlijke besluit van de ministers Bot en Zalm, onder meer gebaseerd op VN-resolutie 1373, werd als Sanctieregeling terrorisme 2006 per circulaire onder alle instellingen verspreid. Sinds 2002 zijn de Nederlandsche Bank (DNB) en de Autoriteit Financiële Markten (AFM) belast met het toezicht op dit soort regelingen.

'Na de verspreiding van die Hofstad-circulaire heeft de telefoon bij ons roodgloeiend gestaan', vertelt Heidi Broekhuis. 'Dat geeft wel aan hoe het onderwerp leeft in de financiële sector. Blijkbaar is de regelgeving bekend en bij de juiste personen terechtgekomen, en wil men er serieus mee aan de slag. Maar uit alle vragen om toelichting kun je ook opmaken dat de instellingen nog een beetje zoekende zijn: wat wordt er precies van ons verwacht in de strijd tegen terrorismefinanciering, hoe pakken we het aan?'

Ook is nog niet alle instellingen duidelijk welk risico ze in het algemeen lopen, of dát ze überhaupt risico lopen. Zo vroegen pensioenfondsen zich aanvankelijk af wat er in 'terroristisch' opzicht riskant is aan het beheren en uitkeren van oudedagsvoorzieningen. 'Dan zeggen wij: vergeet niet dat jullie ook nog een andere tak van sport beoefenen. Via beleggingen kan je geld wel degelijk bij foute personen terechtkomen.'

Ook verzekeraars twijfelen vaak nog over hun kans op betrokkenheid. Want wat schuilt er voor kwaad in het aanbieden van polissen en het innen van premies? 'Daarover is minder bekend' zegt Broekhuis. 'Maar juist waar je het minste over weet en waar je het 't minste vermoedt, daar loop je de grootste risico's. Want er wordt altijd naar de zwakste schakel gezocht: onwetendheid, gebrek aan alertheid.' Ze illustreert dat met een voorbeeld. In Duitsland werden enige jaren terug vijf levensverzekeringen afgesloten ter waarde van EUR 830.000. Die verzekeringen werden geclaimd na een fataal auto-ongeluk in Egypte – gefingeerd, zo bleek later. Het geld zou vervolgens zijn gebruikt om de *jihad* van Al Qaida te ondersteunen.

Het doel staat voorop

In beginsel loopt elke financiële instelling het gevaar bij de financiering van terreurdaden betrokken te raken, is de boodschap van DNB. En dat risico is des te groter als een instelling internationaal opereert. 'Voor je het weet zit er tussen die miljoenen die de wereld overgaan ééntje bij die niet 'lekker' is.' Dat kan heel indirect gebeuren, bijvoorbeeld via *correspondent banking*. 'Als een Nederlandse bank transacties laat verrichten

Financiële instellingen worden geacht 'vreemde zaakjes' te voorzien

door een bank in een ander land, en je weet niet of die bank zich aan dezelfde verplichtingen houdt als jij, dan zou je onbewust kunnen meewerken aan het spekken van een foute kas.'

Ken je cliënten en je buitenlandse *counterparts*, luidt dan ook het devies. En zorg ervoor dat verdachte transacties en relaties tijdig te detecteren zijn. Instellingen kunnen (en moeten) dit bereiken door een integrale risicoanalyse op hun bedrijfsvoering los te laten. Waar zitten nog zwakke plekken in de administratieve organisatie en interne controle? En hoe verbeteren we dat? Hierop richt zich ook het toezicht van DNB en AFM, waarbij deze een 'principle-based'-benadering hanteren. Heidi

Broekhuis: 'Het gaat ons er niet om *hoe* ze het doen, áls ze het maar doen. Niet een pakket strakke regels maar het doel staat voorop: elk risico vermijden dat je als instelling zaken doet met terroristen.'

De vraag naar zo'n vrijere én doelgerichte aanpak komt overigens uit de sector zelf voort. De instellingen gaven aan behoefte te hebben aan flexibiliteit om hun beleid en maatregelen te kunnen toespitsen op de eigen organisatie. 'Dat is begrijpelijk', vindt de DNB'er. 'Elke instelling kent haar eigen bedrijfsvoering immers het beste. Daar zitten mensen die precies weten wat de producten inhouden, naar wie die toegaan

en waar de risico's schuilen. Het voordeel is ook dat ze nu niet allemaal – van fietsenverzekeraar tot multinationalaal conglomeraat – aan dezelfde gedetailleerde regels vastzitten, maar hun aanpak kunnen aanpassen aan hun eigen risicoprofiel. Daarmee heb je ook minder nalevingslasten.'

Geld naar Afghanistan ...?

Het toezicht op de sanctiewetgeving is al vanaf het begin (2002) sterk op preventie gericht. De financiële sector wordt steeds zo snel mogelijk geïnformeerd over nieuwe regelingen ('Wat zijn de verplichtingen en wat vragen die van jullie?'), en omgekeerd verwacht DNB dat tijdig wordt teruggemeld welke actie is ondernomen. Daarnaast is er in de voorlichting veel aandacht voor terrorisme als een wereldomspannend maatschappelijk probleem dat ieders inspanning verwacht. 'Instellingen blijken dat ook terdege te beseffen', zegt Heidi Broekhuis. 'Ze zijn bereid om volop mee te werken en zelf hun maatregelen te treffen. Maar als Toezicht willen we natuurlijk ook de effectiviteit daarvan kunnen toetsen. Dus gaan we bij de instellingen langs om te horen welk beleid er is opgesteld, wat de procedures zijn om risico's en betrokkenheid te voorkomen, hoe ongebruikelijke transacties en verdachte zakenrelaties op tijd worden gedetecteerd. Is de uitkomst onverhoopt niet bevredigend, dan kan DNB een sanctie opleggen.'

De *tone-at-the-top* is cruciaal voor de mentaliteit en het handelen in de héle organisatie, ook bij het afwenden van potentiële terrorismefinanciering. Het DNB-toezicht pleit daarom steeds voor een goed ondernemingsbestuur. 'Laat het bestuur duidelijk maken waar het voor staat en dat intern ook duidelijk uitdragen. Zodat bij iedereen, tot in de kleinste onderdelen van de bedrijfsvoering, een belletje gaat rinkelen: 'Geld overboeken naar een rekeningnummer in Afghanistan? Hoe waarborgt u dan dat het niet bij de Taliban terecht komt ...?'

Wat de Hofstadgroep betreft, en landen die internationaal in de ban zijn gedaan, beschikken de instellingen over een keurig lijstje met namen. Niet zo moeilijk dus om die er tijdig uit te pikken, als je administratie en controlesysteem op orde zijn. Maar ook z nder namen worden ze geacht om 'vreemde zakenjes' te doorzien. Welke handvatten hebben we daarvoor? is de vraag vanuit de sector. Waar moeten we precies naar kijken? Dat probleem wordt alom onderkend en kwam ook nadrukke-

lijk ter sprake op een internationale conferentie over terrorismefinanciering die minister Zalm onlangs in Den Haag belegde. Heidi Broekhuis, die daar zelf medeorganisator was van een workshop over betere communicatie tussen publieke en private sector: 'Vanuit de *intelligence* en opsporing moet meer praktische financiële kennis beschikbaar komen, die wij als toezichthouders vervolgens gebundeld naar de instellingen kunnen sturen. Het zijn immers de CIA en FBI, en bij ons de AIVD en de FIOD/ECD die gedetailleerde informatie binnenkrijgen over hoe dat gaat met die geldstromen in terreurnetwerken.'

Google Alert

Cynici zullen zeggen: heel mooi, al die goede wil en informatie-overdracht en sanctieregelgeving, maar je kunt toch alleen effectief optreden tegen terrorismefinanciering als alles en iedereen in de wereld meedoet? 'Inderdaad, dat is essentieel. Daarom heeft het ministerie van Financiën voor die conferentie ook een zeer bewust uitnodigingsbeleid gehanteerd. Er waren bijvoorbeeld landen als Kirgizistan aanwezig, en Afrikaanse regio's. Juist die moet je  ok bereiken en mee zien te krijgen. Niet alleen alle landen maar ook alle instellingen, groot en klein. We moeten met z'n allen alert blijven.'

Afgaand op de Google Alert-functie in de mailbox van Heidi Broekhuis, waarin de term '*terrorist financing*' is opgenomen, kunnen we goede hoop houden op een wereldwijde aanpak. 'Zo kreeg ik laatst het bericht binnen dat het parlement van Bangladesh stringente maatregelen wil. En gisteren nog was er nieuws over de Syrische centrale bank: ook die heeft zich uitgesproken voor een wet die de financiering van terreur moet tegengaan.' •

Het toezicht op de sanctiewetgeving is al vanaf het begin (2002) sterk op preventie gericht

Scoor met beleid en sleep een virtueel contract binnen!

Digitaal lespakket vult onderwijsactiviteiten DNB aan

Nieuwsgierig wat een junior adviseur bij DNB voor de kiezen krijgt? Wie wil weten wat eigen beleidsadviezen teweegbrengen, kan de uitdaging aangaan. Met het digitale lesprogramma 'Scoren met beleid' kan iedereen de economie optimaal sturen. Dit virtuele spel dat DNB speciaal voor het onderwijs ontwikkelde, staat op onze website www.dnb.nl.

De nadruk ligt op de tweede fase van het voortgezet onderwijs, maar we proberen ook andere onderwijsdoelgroepen te bereiken

De jeugd van nu bepaalt de (financiële) toekomst van ons land. Dat is de reden dat DNB, die kennisoverdracht hoog op de agenda heeft staan, ook lesmateriaal ontwikkelt voor het onderwijs. Er waren al lesboekjes, maar sinds kort kunnen leerlingen en andere nieuwsgierigen ook online meer te weten komen over de economische kringloop en de rol die de centrale bank daarin speelt. Het interactieve, digitale spel 'Scoren met beleid' biedt de kans op de stoel van adviseur van president Nout Wellink plaats te nemen. De opdracht is een analyse te maken van de economische gevolgen van een gebeurtenis, bijvoorbeeld een stijging van de lonen of van de olieprijs. Vervolgens krijgt Wellink een advies dat hem helpt bij het bepalen van het juiste beleid. Uit het virtuele salaris blijkt hoe tevreden DNB is; goede analyses en adviezen zorgen voor een salarisstijging.

Elco van den Berg, communicatieadviseur voor het onderwijs, licht toe: 'Scoren met beleid is een spel met een competitie-element. Je krijgt feedback van collega's en van Wellink zelf en je uiteindelijke salaris is aan je prestatie gekoppeld. Een groot verschil met de voorloper van het programma, Fysioen. Dit eerste digitale lesprogramma van DNB illustreerde ook de werking van de economie, maar niet in spelvorm. De eerste gedachte ging uit naar een update van Fysioen, maar gaandeweg is er iets veel leukers ontstaan. Met 'Scoren met beleid' beschikt DNB over een modern en, al zeg ik het zelf, aantrekkelijk programma voor het onderwijs.'

Niet alleen DNB is enthousiast. Verschillende recensenten en ook enkele economiedocenten beschreven hun ervaringen en die van de leerlingen. 'Zo wordt economie leuk', schreef het blad Didaktief. Economiedocent Peter Swart van de Scholengemeenschap Schravenlant te Schiedam besloot met zijn leerlingen één scenario tijdens een lesuur te spelen. 'DNB heeft een prachtige en leerzame vorm gevonden' schrijft hij enthousiast op Kennisnet. 'Zelfs weinig gemotiveerde leerlingen hadden het lesuur zwoegend en discussiërend doorgebracht.' Reacties van zijn leerlingen zijn: 'origineel, leerzaam, pittig en een grappig spel' en 'Leuker dan een normale economieles omdat het op de computer gemaakt moet worden' en 'Zou wel vaker zulke opdrachten willen krijgen.'

Han van Spanje, leraar Economie en Management & Organisatie (havo/vwo) in Haarlem, noemt het een uitstekend, interactief online programma. Hij keek over de schouder mee van leerlingen die de stof soms nog best pittig vonden. In zijn recen-

sie in het Tijdschrift voor het Economisch Onderwijs, vakblad van de VECON (Vereniging van leraren in de Economisch/Maatschappelijke vakken), waar hij redacteur is, schrijft hij: 'Raden naar de oplossing is er niet bij. De hersens van de leerlingen kraken al bij de beantwoording van de vragen in de analysefase. Eenmaal in de adviseringsfase zit de leerling echt aan het stuur van het rente- of budgettaire beleid.' Van Spanje vindt het spel een goede repetitie voor het vwo-eindexamen economie. Eindoordeel: 'Van harte aanbevolen'.

'Op onze website is onder het kopje 'Onderwijs' al het lesmateriaal te vinden dat DNB heeft ontwikkeld' licht Van den Berg toe. 'Van oudsher ontvangt DNB groepen scholieren en studenten voor een gratis rondleiding in het Bezoekerscentrum. De laatste jaren hebben we ook praktische opdrachten, lesbrieven en in samenwerking met de ECB, een animatiefilm en lespakket over prijsstabiliteit ontwikkeld. Uitgangspunt van ons educatief materiaal is dat we de scholier of student op praktische en levendige wijze wegwijs maken in de wereld van geld en de economie. De nadruk ligt daarbij op de tweede fase van het voortgezet onderwijs, maar geleidelijk aan proberen we ook andere onderwijsdoelgroepen te bereiken.'

Een voorbeeld is de Geldkoffer, een initiatief van het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (NIBUD), waarin voor het basisonderwijs vragen als 'Wat is geld?' en 'Hoe ga je om met geld?' centraal staan. Kinderen leren zo op een leuke manier verstandig om te gaan met geld. In de DNB-module doen leerlingen zelf onderzoek naar bankbiljetten: Hoe worden ze gemaakt? Hoe komen ze in je portemonnee? En waaraan kun je zien of een eurobankbiljet echt of vals is? Enthousiast kan Van den Berg alvast een van de toekomstplannen verklappen: 'Voortbordurend op de Geldkoffer wordt in 2007 een expositie over geld ingericht in het Bezoekerscentrum. De bedoeling is om, net als voor het voortgezet onderwijs, te komen tot een permanent centrum ten behoeve van het basisonderwijs en het vmbo.' •

Het lesprogramma 'Scoren met beleid' is speciaal ontwikkeld voor het economie-vak van de tweede fase en is online te raadplegen op onze website, www.dnb.nl.

Onder het kopje 'Onderwijs' staan ook de andere lesopdrachten en informatie over de gratis rondleidingen in het Bezoekerscentrum.

Themamiddag Risicogebaseerd toezicht

Samen met vertegenwoordigers van AFM, het Verbond van Verzekeraars en de Tweede Kamer werd op 22 mei actief gediscussieerd over het onderwerp 'Risicogebaseerd toezicht'. Dit was het thema van de jaarlijkse Toezichtmiddag van DNB.

Directeur De Boer presenteerde namens het Verbond van Verzekeraars het marktonderzoek naar het toezicht van DNB, gehouden onder

haar leden. De heer Kist, bestuurder van de AFM, stelde dat kennis van de markt en het aanpassen van de organisatie en de mensen noodzakelijke voorwaarden zijn voor risicogebaseerd toezicht.

Uit de presentatie van directielid Schilder (DNB) bleek een streven naar meer openheid en efficiëntie van toezicht, gekoppeld aan risicoprofiel. Ook vanuit de PvdA werd meegedacht over het thema.

Kamerlid Heemskerk ziet de toezichthouder als de brug tussen de wensen van de beleidsmakers en de wijze waarop de marktpartijen daaraan uitvoering geven. Heemskerk pleitte voor het zoeken van de grenzen van de openbaarheid, ter bescherming van, en voorlichting aan de consument. Tijdens de discussie werd

geconstateerd dat *principle-based*-regelgeving onzekerheid kan creëren. Door een open communicatie, dialoog, samenwerking en door risico's te durven nemen, kan die onzekerheid worden opgevangen. Daarbij moet altijd voor ogen blijven wie de uiteindelijke 'klant' van het toezicht is: de maatschappij.

'Uit ons marktonderzoek blijkt dat vooral kleine verzekeraars behoefte hebben aan kennis en communicatie vanuit DNB,' vertelde Leo de Boer, directeur van het Verbond van Verzekeraars.

Verzekeraars testen Solvency 2

Op het moment worden de Europese richtlijnen voor het verzekeringsbedrijf grondig herzien. In samenwerking met de bedrijfstak wordt doorgerekend hoe de financiële eisen van het nieuwe regime, Solvency 2, doorwerken op de financiële positie van verzekeraars.

Op dit moment is de planning van de Europese Commissie (EC) dat de nieuwe richtlijnen vanaf boekjaar 2010 van kracht zullen zijn. In dit kader wordt door DNB samen met andere Europese toezichthouders een aantal 'Quantitative Impact Studies' (QIS) uitgevoerd in opdracht van de EC. Voor de komende periode staat de tweede impact studie (QIS2) gepland. Dit is hét moment voor de verzekeraars om zich uit te spreken over de praktische haalbaarheid van Solvency 2.

DNB verzorgde onlangs samen met het Verbond van Verzekeraars een voorlichtingsbijeenkomst voor verzekeraars over de werking van QIS2. Maar liefst 140 deelnemers uit de verzekeringswereld waren daarbij aanwezig. Verzekeraars worden van harte uitgenodigd om hun stem te laten gelden door deel te nemen aan QIS2 en hun bevindingen te rapporteren aan DNB. Uiteindelijk rapporteren de toezichthouders via het CEIOPS, de adviesgroep van Europese verzekerings-toezichthouders, aan de EC.

Het QIS2 informatiepakket met toelichting is te downloaden van www.dnb.nl. U vindt het onder de kop Professioneel/Toezicht op verzekeraars/De Kiosk. Met vragen kunt u terecht bij Dennis van Welie via: d.van.welie@dnb.nl of 020 - 524 1923.

Seminar Europese integratie, in de breedte of in de diepte?

Tijdens een interactief seminar op donderdag 13 juli 2006 zullen jonge professionals van DNB en andere organisaties in discussie gaan over het thema 'Europese integratie, in de breedte

of in de diepte?'. Het seminar vindt plaats bij DNB te Amsterdam. Wil je het seminar bijwonen?

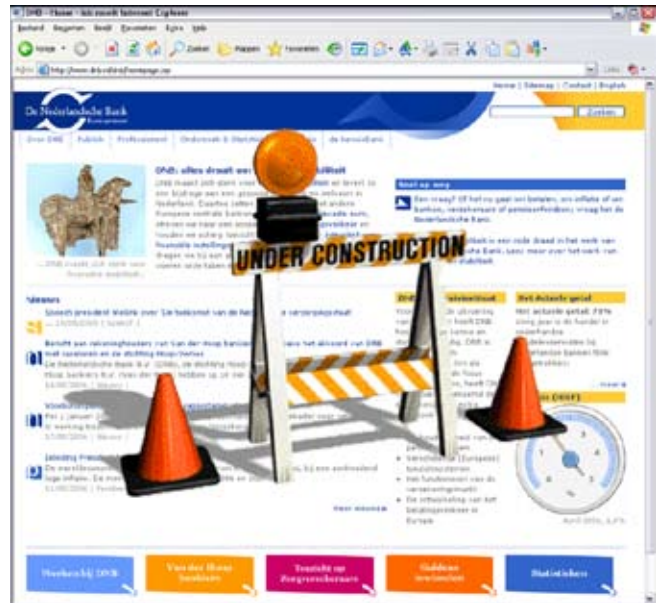
Stuur dan een e-mail naar: jongdnb@dnb.nl. Zie ook: www.dnb.nl, JongDNB.

DNB website op de schop

DNB werkt al geruime tijd achter de schermen aan een nieuwe versie van de website www.dnb.nl. Voortschrijdende technologie en nieuwe inzichten dwingen bijna iedere organisatie de eigen site te blijven vernieuwen. De gloednieuwe DNB-site gaat eind augustus 'on line'.

DNB onderwerpt haar site bijnapermanentaan diverse (gebruikers) onderzoeken. Telkens komt naar voren dat de site informatief en vrij volledig is maar dat de informatie moeilijk toegankelijk is en dat de zoekfunctie niet naar behoren werkt. Er is besloten om op deze twee belangrijke zaken actie

te ondernemen. De zoekmachine is aangepakt en de structuur is opnieuw opgezet. De informatie is in vervolg thematisch geordend, in plaats van ingedeeld op gebruikersgroepen. Bovendien zijn de niveaus teruggebracht van zes naar vier, zodat men in minder muisklikken bij de gewenste informatie komt. En we gaan nog een stap verder, DNB wil namelijk ook voldoen aan de eisen van 'Drempels weg', wat inhoudt dat de site gebruiksvriendelijk en toegankelijk moet zijn voor visueel gehandicapten. Ook wil DNB zoveel mogelijk aansluiten bij de eisen van Overheid.nl, het keurmerk voor overheidswebsites.

De vernieuwde versie van www.dnb.nl zal eind augustus in gebruik worden genomen.

Presentatie Jaarverslag 2005

'De economische vooruitzichten voor 2006 en 2007 voor de wereldeconomie zijn gunstig,' aldus president Nout Wellink op de presentatie van het Jaarverslag op 11 mei. 'Maar er ligt toch een aantal aanzienlijke risico's op de loer.'
Lees meer en bestel of download het Jaarverslag op: www.dnb.nl.

Voorlichtingsbijeenkomst nieuw rapportagekader verzekeraars

Op 1 januari 2007 zal een gemoderniseerd financieel rapportagekader voor verzekeraars in werking treden. DNB en het Verbond van Verzekeraars vinden het belangrijk de verzekeringssector in een vroeg stadium te informeren over de contouren van het nieuwe rapportagekader. Daarom organiseren zij op maandagmiddag 26 juni 2006 in Apeldoorn voor alle verzekeraars een voorlichtingsbijeenkomst. Hierbij wordt ingegaan op de uitgangspunten, de rand-

voorwaarden en de contouren van de concept-rapportagemodellen. Ook komt de wijze van aanlevering van de nieuwe rapportages met E-line DNB en het rapportageplatform van DNB aan de orde.

Belangstellenden voor de bijeenkomst op maandag 26 juni 2006 van 13.30 - 17.00 uur in Orpheus Schouwburg en Congrescentrum in Apeldoorn, kunnen zich opgeven via e-mail: secretariaat-si@dnb.nl.

'Nu snap ik eindelijk hoe het zit!'

Dat is wat we graag horen wanneer we afscheid nemen van onze bezoekers

Een bezoek aan het Bezoekerscentrum DNB

...begint met een korte film die laat zien dat bij DNB alles draait om financiële stabiliteit. Na de film volgt een rondleiding met diverse mogelijkheden: u kunt bijvoorbeeld korte tijd plaatsnemen op de stoel van de president van de Europese Centrale Bank, goudbaren met eigen handen aanpakken, het Geldmarktspel spelen. Het programma kan geheel worden aangepast aan uw wensen. Een bezoek duurt gemiddeld 2 tot 2,5 uur.

Belangstelling?

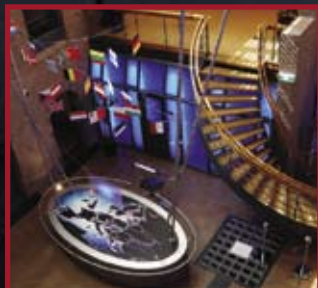
Het Bezoekerscentrum is op afspraak voor groepen (15-40 personen) geopend van maandag t/m vrijdag. De rondleidingen zijn gratis en beginnen om 09.30 uur, 12.30 uur en 15.00 uur. Het Bezoekerscentrum is gevestigd in een aantal 18e eeuwse pakhuizen aan de Achtergracht 4 in Amsterdam, op een steenworp afstand van het hoofgebouw van de Nederlandsche Bank.

Meer informatie of boekingen

Telefoon: 020 - 524 3339 of 020 - 524 3493

E-mail: bezoekerscentrum@dnb.nl

Internet: www.dnb.nl (menu 'Onderwijs', rubriek 'Bezoekerscentrum')

Hoe verdient DNB haar geld?

Uitkering aan Financiën over 2005: 927 miljoen euro

DNB brengt euro's in omloop, helpt de waarde van onze munt stabiel te houden, houdt toezicht, functioneert als bank van onze banken én beheert de officiële reserves van de Nederlandse Staat. En dus beheert DNB een grote hoeveelheid goud en beleggingen in dollars en euro's. Jaarlijks kan dit honderden miljoenen euro's netto rendement opleveren. Toch wordt DNB daarvan zelf niet rijker, want de winst gaat vrijwel in haar geheel naar de schatkist.

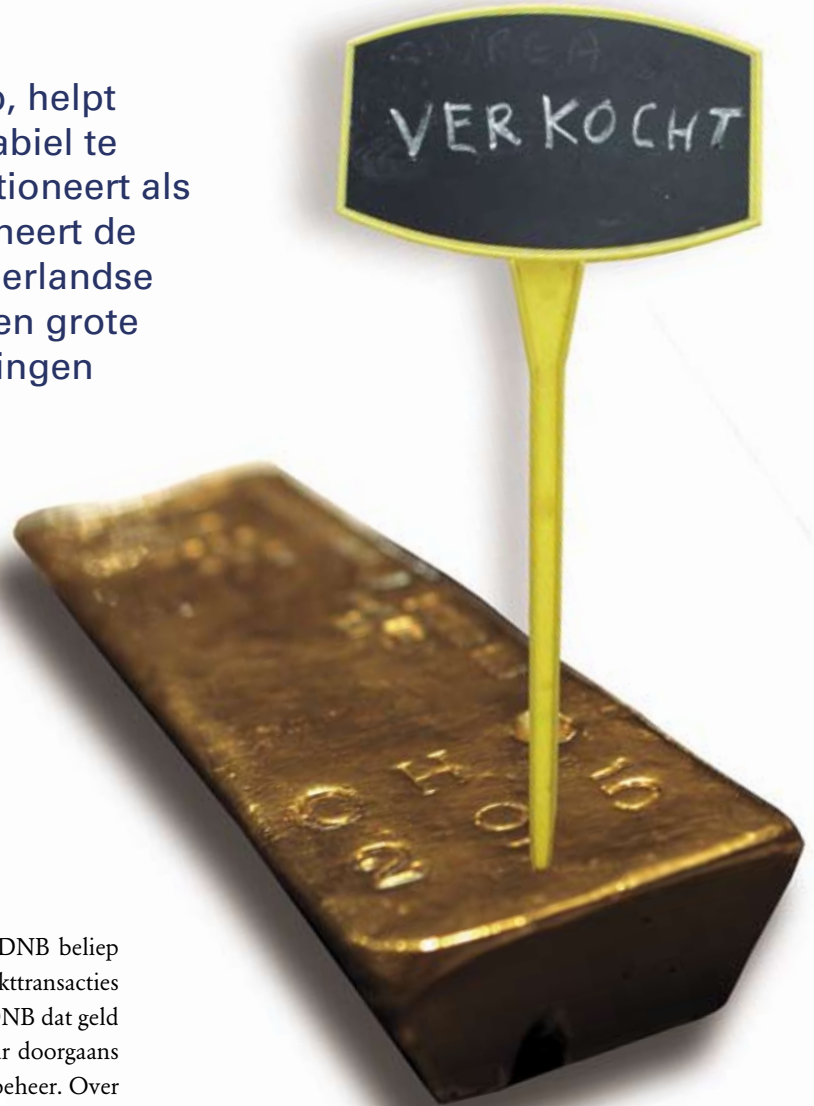
Erica Verdegaal

De balanswaarde van de naamloze vennootschap DNB beliep eind 2005 bijna EUR 63 miljard aan goud, geldmarkttransacties en beleggingen in dollars en euro's. Uiteraard laat DNB dat geld niet renteloos op de plank liggen. Omzichtig, maar doorgaans winstgevend voert DNB een doordacht vermogensbeheer. Over 2005 kon DNB daardoor het forse bedrag van EUR 927 miljoen winst uitkeren aan haar enige aandeelhouder, de Staat. Waar komt dat geld vandaan?

'Er zijn drie belangrijke inkomstenbronnen', vertelt Carsten Folkertsma, hoofd van de afdeling Risk management, de sectie die onder andere de DNB-directie adviseert over het langetermijnbeleggingsbeleid. 'De grootste inkomstenbron van DNB is bij het publiek vrij onbekend: DNB verdient aan de uitgifte van bankbiljetten. De tweede winstbron van DNB is haar eigen vermogen dat zij aanhoudt als buffer voor mogelijke verliezen. Als het meezit, boekt DNB, ook op de beleggingen, die zij

aanhoudt tegenover haar eigen vermogen, een goed resultaat. Tot slot krijgt DNB, als aandeelhouder, een deel van de winst van de Europese Centrale Bank overgeboekt uit Frankfurt.'

Voor velen is het verrassend dat bankbiljettencirculatie winstgevend kan zijn, zegt Folkertsma. 'Eigenlijk is het contante geld in je portemonnee een renteloze lening van jou aan de Nederlandsche Bank. Deze gratis lening belegt DNB zorgvuldig en keert de inkomsten uit aan de Staat. De meeste mensen realiseren zich dat niet.'

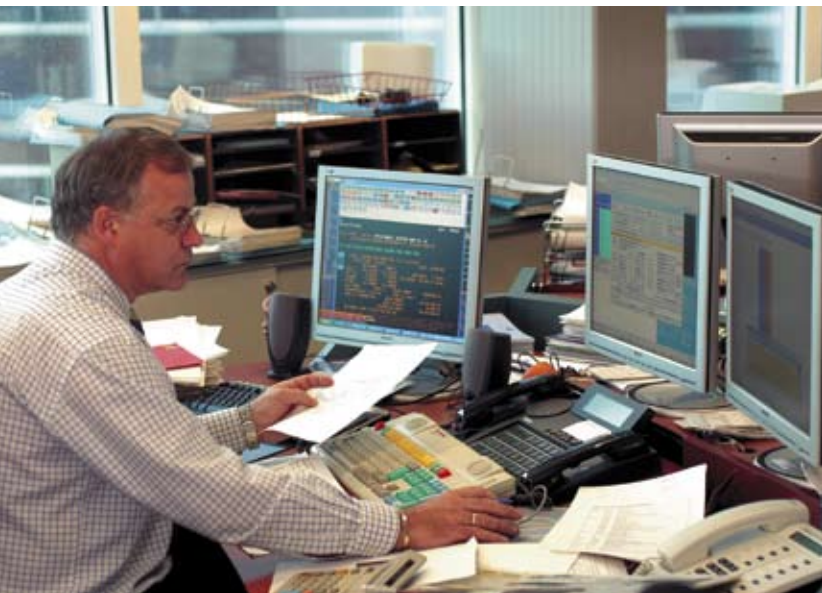
Eind 2005 had DNB een goudvoorraad ter waarde van 9,7 miljard euro

Nu zou je denken dat een slimme centrale bank uit eigenbelang zo veel mogelijk biljetten laat circuleren. Toch geldt voor DNB eerder het tegendeel. Folkertsma: 'DNB zet zich in voor een excellent en efficiënt betalingsverkeer. Daarom promoot DNB, wegens de lagere kosten voor de hele maatschappij, juist elektronische betaalvormen zoals de pinpas en de chipknip.' Het aantal biljetten dat DNB drukt, wordt trouwens niet bepaald door DNB zelf, maar puur door de vraag van het publiek in het hele eurogebied. Het Nederlandse aandeel aan de bankbiljetten-circulatie wordt bepaald via een verdeelsleutel die afhangt van de bevolkingsomvang en ons bruto binnenlands product.

DNB betreft veel inkomsten uit de belegging van haar reserves, die DNB tegenover haar bankbiljetten aanhoudt. In 2005 beliep de winst hieruit EUR 733 miljoen. Risk manager Ellen de Boer: 'De beleggingen betreffen bijvoorbeeld vastrentende (semi)overheidswaarden, kortlopende deposito's in dollars en euro's, pandbrieven, mortgage backed securities en aandelen.' De beleggingen van DNB zijn aan strikte beperkingen en eisen gebonden. Ze moeten immers passen binnen DNB's rol als

monetaire autoriteit en toezichthouder. Folkertsma: 'Al onze beleggingen kennen bijzonder weinig kredietrisico en kunnen snel liquide worden gemaakt. Zo nodig moeten we snel reserves kunnen mobiliseren voor valutamarktinterventies van de ECB, voor betalingen, bijvoorbeeld in dollars, te verrichten voor de overheid of aan het Internationale Monetaire Fonds.' DNB hanteert ook een lijst met 'verboden' beleggingen. De Boer: 'Om zelfs maar de schijn van het handelen met voorkennis te vermijden, beleggen we niet in onder toezicht staande instellingen zoals banken en verzekeraars.' Folkertsma: 'Verder hebben we geen opties, belangen in 'hedge funds' of 'private equity'. Dat past naar onze opvatting qua risicoprofiel of liquiditeit niet bij een centrale bank.' Ook kan DNB als toezichthouder natuurlijk niet beleggen in producten waar ze mogelijk ooit voor moet waarschuwen. 'Maar binnen die grenzen, doen wij hard ons best,' zegt De Boer. In 2005 leidden die inspanningen tot een gemiddeld beleggingsrendement van 4,1%. Op de vastrentende europortefeuilles ging het om gemiddeld 3,2% rente. De dollarportefeuille rendeerde met 3,0% en de aandelen met 27,5%. De Boer: 'Na aftrek van alle kosten gaat de winst voor 95% naar de minister van Financiën. Vijf procent wordt toegevoegd aan het eigen vermogen van DNB, onder andere als een inflatiecorrectie.'

Daarnaast bezit DNB goud. Eind 2005 had DNB een goudvoorraad ter waarde van EUR 9,7 miljard. Daarmee behoort DNB tot de centrale banken met relatief veel goud. Sinds 1992 verkoopt DNB stukje bij beetje haar goudvoorraad. De rol van goud heeft de afgelopen decennia namelijk flink aan belang ingeboet. Vroeger had goud een zogenoemde 'war chest'-functie, goud was waarde-

DNB verdient haar geld met de uitgifte van bankbiljetten, het beleggen van eigen reserves en de verkoop van goud.

vast en kon in tijden van nood worden gebruikt voor betalingen. Bovendien was ten tijde van Bretton Woods¹ de waarde van de dollar gekoppeld aan goud. Inmiddels is de monetaire rol van goud aanzienlijk verminderd en hoeft DNB minder goud aan te houden. Een ander voordeel van de verkoop van goud is dat DNB de opbrengst van goud belegt in bijvoorbeeld rentedragende obligaties, terwijl het bezit van goud zelf nauwelijks rendement oplevert. De goudprijs stijgt over de lange termijn gezien slechts met ongeveer het inflatiepercentage. Voor goudverkoop gelden wel strikte beperkingen, legt risk manager Ellen de Boer uit: 'Om de goudprijs niet onder druk te laten komen hebben zestien centrale banken in 2004 afgesproken om samen jaarlijks maximaal 500 ton goud te verkopen. Voor DNB geldt tot 2009 een quotum van 165 ton. Overigens is de goudprijs de laatste tijd flink gestegen onder andere vanwege de toegenomen vraag uit Azië'.

Tientallen mensen op diverse afdelingen zijn bij de inkomsten van DNB betrokken. Folkertsma: 'Onze afdeling Risk management adviseert globaal in welke activa DNB gaat beleggen, dus in welke effecten en met welke spreiding over landen en looptijden. Deze adviezen worden besproken met de directie en de beleggingscommissie. Verder ondersteunen we het overleg over het beleggingsbeleid van de ECB.' De afdeling Asset management beheert vervolgens de beleggingsportefeuilles. Het gaat nu om een europortefeuille van ruwweg tien miljard, een dollarportefeuille van ruim zes miljard en een aandelenportefeuille van ruim één miljard. De Boer: 'Asset management doet de eigenlijke beleggingen. De asset managers beoordelen de actuele stand van de economie en de ontwikkeling op de financiële

De grootste inkomstenbron van DNB is de uitgifte van bankbiljetten

markten en trachten door al dan niet af te wijken van het lange-termijnbeleggingsbeleid additioneel rendement te verdienen. Ook voert deze afdeling de goudverkoop uit.' Voor de daadwerkelijke afwikkeling van beleggingstransacties, goudverkoop, valutatransacties en het incasseren van rente en dividend staat de afdeling Betalingsverkeer en effecten.

Ondertussen merkt de doorsnee Nederlander helemaal niets van al dat gestoei met miljarden euro's in Amsterdam. 'Wij streven er absoluut niet naar om het publiek of de financiële markten te verrassen', zegt de Boer. 'Hoor je niets over ons, dan doen we ons werk prima. Een goede centrale bank springt behoedzaam om met haar financiële middelen en probeert tegelijkertijd een zo goed mogelijk resultaat te behalen.' •

1. Bretton Woods was een stelsel van vaste wisselkoersen dat de eerste decennia na de Tweede Wereldoorlog gold voor bijna de gehele wereld zoals Europese landen, de VS en Japan.

Een bedrijfscode is niet vrijblijvend

Proefschrift DNB'er over integere onderneming en het recht

De bedrijfscode is hot. Op de moderne onderneming rust een – min of meer morele – plicht om ethische waarden voor het beleid vast te leggen. Nog afgezien van het feit of de bedrijfscode echt leeft of dat het slechts een papieren tijger is, zijn de uitgangspunten voor integer handelen echter alles behalve vrijblijvend. 'Zowel voor de individuele werknemer als voor de organisatie als geheel, kan het niet naleven daadwerkelijk juridische consequenties hebben' stelt DNB'er Richard Hoff in zijn proefschrift.

Ilse Kuiper

Het aantal ondernemingen met een bedrijfscode is de afgelopen jaren sterk gegroeid. In 1990 beschikte 22 procent van de top 100 ondernemingen in Nederland over zo'n code, in 2006 meer dan zeventig procent. Daarnaast lieten veel brancheverenigingen het gedrag vastleggen in een branchecode. Het fenomeen van de code is tot ontwikkeling gekomen in de context van maatschappelijke verantwoordelijkheid, reputatie en integriteit, begrippen die passen in de ontwikkeling van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO). MVO wordt breed onderschreven. Maar in de praktijk blijken ondernemingen vaak te worstelen met de uitvoering van deze begrippen en hun eigen bedrijfscode. Een extra druk daarbij vormt het feit dat het niet naleven van de bedrijfscode juridische consequenties of reputatieschade tot

gevolg kan hebben. Een integere onderneming staat voor de opgave om niet alleen een bedrijfscode te hebben, maar die ook in de praktijk daadwerkelijk toe te passen.

Leeft de papieren tijger?

Richard Hoff, sinds 2003 werkzaam als toezichthouder bij het DNB Expertisecentrum integriteit, promoveerde dit voorjaar op het onderwerp 'de integere onderneming, de bedrijfscode en het recht'. 'De toegevoegde waarde als bedrijfskundige én jurist in mijn onderzoek ligt op het vlak van de juridische consequenties van het niet naleven van een bedrijfscode. Het onderzoek brengt deze consequenties in kaart zodat ondernemingen het juridische risicoprofiel van hun bedrijfscode vooraf beter kunnen inschatten'. Eventuele juridische gevolgen kunnen volgens Hoff ook afhankelijk zijn van het feit of de bedrijfscode al dan niet leeft binnen een onderneming. 'Sommige ondernemingen geven er veel publiciteit aan en laten het aspect ook terugkomen in functioneringsgesprekken. Bij andere is het niet meer dan een papieren tijger. Het kan bijvoorbeeld zijn dat een werknemer ontslagen dreigt te worden op grond van de bedrijfscode, maar dat de rechter oordeelt: 'Het bedrijf communiceert de bedrijfscode onvoldoende en gaat er weinig consistent mee om.' Op grond van deze argumentatie kan een dreigend ontslag worden afgeblazen.'

Extern gedreven, intern genegeerd

Een ander probleem dat rond het item bedrijfscode speelt, is dat de code vaak tot stand komt door externe factoren (druk van de omgeving, maatschappelijke ontwikkelingen) die ondernemingen nopen tot een daadwerkelijke reflectie van de positie in de maatschappij. Helaas betekent deze externe gedrevenheid nog niet, dat de onderneming ook intern die ontwikkeling doormaakt. Als exemplarisch voorbeeld van 'wel zeggen, niet doen' noemt Hoff Enron. 'Enron werd vóór het bekend worden van het boekhoudschandaal beschouwd als een voorbeeld van integer ondernemen, met een bijbehorende bedrijfscode. Maar ondertussen creëerden de bestuurders een cultuur waarin

De profilering, het beeld dat men naar buiten wil scheppen, staat soms haaks op de interne organisatie

hebzucht de boventoon voerde. Hierdoor was er sprake van een atmosfeer waarin onethisch en illegaal gedrag mogelijk was. De Enron-casus heeft zelfs geleid tot een nieuwe term: 'Enron ethics'. Dit staat nu voor de ultieme tegenstelling tussen woord en daad, tussen een glossy façade en een rottende structuur.'

Jurisprudentie

Voorbeelden van daadwerkelijke juridische gevolgen op grond van een bedrijfscode zijn er ook, hoewel nog niet veel. Zo is Nike aangesproken op haar bedrijfscode door een maatschappelijk betrokken particulier die commentaar had op het feit dat de kleding van Nike werd gefabriceerd onder slechte arbeidsomstandigheden.

Een ander voorbeeld is British-American Tobacco Company Nederland (Batco). Batco had om bedrijfseconomische redenen besloten tot het sluiten van de fabriek te Amsterdam waarin zij sigaretten produceerde. Dit had tot gevolg dat meer dan tweehonderd werknemers zouden worden ontslagen. De rechter stak hier een stokje voor, onder meer door te overwegen dat Batco, een

DNB en de bedrijfscode

DNB is bijna klaar met het opstellen van een DNB-gedragscode. Welke juridische gevolgen de gedragscode precies zal hebben is nog moeilijk in te schatten. Veel hangt af van de bewoordingen maar vooral van de praktische invulling. Volgens Hoff moet je in de gaten blijven houden dat de keuze voor een code juist niet wordt gemaakt vanwege de juridische consequenties. 'Een bedrijfscode is een instrument waarmee je iets wilt bereiken, namelijk integriteit in de onderneming. Daarom is het belangrijk dat de code, ook die van DNB, een weerspiegeling is van wat voor DNB belangrijk is. Er bestonden al allerlei gedragsregels maar deze code zal de overkoepelende code van de centrale bank en prudentieel toezichthouder zijn. Een enquête onder alle medewerkers vormde de start van het traject. De code wordt waardevol als het een impuls wordt voor de cultuur en er effectief gestuurd wordt op integriteit. Wat de juridische gevolgen betreft: een goede bedrijfsvoering die recht doet aan de code, zal iedere organisatie juridisch juist versterken.'

Het boek 'De integere onderneming, de bedrijfscode en het recht' dat verscheen naar aanleiding van het proefschrift van Richard Hoff is opgenomen in de Compliance Reeks en is te bestellen via de uitgeverij. Zie daarvoor de kortingsbon op de volgende pagina.

Een integere onderneming staat voor de opgave om een bedrijfscode niet alleen te hebben, maar die ook in de praktijk toe te passen

onderdeel van BAT Industries, de OECD-Guidelines als richtlijn voor haar beleid had aanvaard. Deze Guidelines gaan ervan uit dat in een geval als het onderhavige ‘samenspraak’ met de vertegenwoordigers van de werknemers dient plaats te vinden.

Een code kan een onderneming ook helpen. Voorbeelden hiervan zijn organisaties die zelf op grond van de bedrijfscode medewerkers hebben ontslagen vanwege bijvoorbeeld pornocontacten via de bedrijfsmail. Mede door de goede toepassing van de bedrijfscode, bleven bij meerdere bedrijven de ontslagen voor de rechter in stand. ‘Het is belangrijk te beseffen dat de bedrijfscode een grote rol kan spelen in de juridische beoordeling van een situatie. Bepalingen uit de bedrijfscode kunnen wel

‘in rechte’ worden ingeroepen. De geur van juridische vrijblijvendheid die vaak rond de code hangt, is hiermee weggeblazen.’

Zelf nadenken

‘De oppervlakkigheid van sommige bepalingen van een bedrijfscode tonen vaak al aan dat er geen daadwerkelijke ethische reflectie is geweest op het geheel,’ stelt Hoff. ‘In hoeverre hebben ondernemingen echt nagedacht over integriteitissues? Wat is voor hen integriteit? Dat gaat verder dan: ‘Ik vind mensenrechten belangrijk.’ Je moet stimuleren dat ondernemingen zelf gaan nadenken. Dan ziet een code van een supermarkt er heel anders uit dan die van een verzekeringsmaatschappij. Maar je moet ook zorgen dat je een code niet teveel ‘uitjuridiseert’ in allerlei regeltjes. Medewerkers gaan dan domweg die regeltjes volgen, zonder dat ze zelf nadenken over het nut. De code moet meer een bepaalde cultuur stimuleren dan dat je vervalt in een rigide afvinklijst. Mijn pleidooi is: kijk hoe de interne bedrijfsvoering is geregeld. Worden medewerkers gestimuleerd om te reflecteren op een situatie? Om zelf na te denken? Of volgt men slaafs de regeltjes? Pas als men zelfstandig nadenkt over de – maatschappelijke – gevolgen van een handeling heeft de bedrijfscode haar doel bereikt.’ •

Promovendus Richard Hoff

Met deze **voordeelbon** ontvangt u als lezer van *DNB Magazine* **15% korting** op het boek:

De integere onderneming, de bedrijfscode en het recht

U betaalt dus geen €62,55 maar €53,16 (exclusief eventuele verzendkosten)

Het boek is op drie manieren te bestellen bij het Nederlands Compliance Instituut (NCI)*:

- 1) via het bestelformulier op de website van het NCI, met vermelding van de actiecode.
- 2) persoonlijk afhalen op het bezoekadres in Waddinxveen, door overleggen van de kortingsbon.
- 3) faxen of insturen van de kortingsbon naar het postadres in Waddinxveen, met vermelding van adresgegevens en het gewenste aantal uitgaven.

* Uitgeverij NCI/Kerckebosch.

Nederlands Compliance Instituut (NCI), Staringlaan 21-11, Postbus 266, 2740 AG Waddinxveen, Fax: 0182 - 397870, www.compliance-instituut.nl, onder vermelding van: Actiecode: 1508DNBMagazine. ISBN 90 6720 394 7.

Deze DNB-voordeelbon is geldig tot 15 augustus, twee maanden na verschijning van dit magazine.

U heeft een vraag?

Vragen van consumenten en het antwoord van de Informatiedesk.

Scheiding en ouderdomspensioen

Afgezien van alle emotionele perikelen geeft een scheiding een hoop rompslomp. Hoe het met uw pensioen zit is dan ook een van de laatste dingen waar u aan denkt. Hebben u en uw partner zelf niets geregeld dan geldt een wettelijke verdeling. U moet er echter wel zelf achteraan gaan.

Margot Brautigam

Pas vanaf 1995 zijn er wettelijke afspraken in Nederland gemaakt over de verdeling van het ouderdomspensioen bij echtscheiding. Dit gebeurde met de invoering van de wet 'Verevening pensioenrechten bij scheiding' (VPS) op 1 mei 1995. Hierin is vastgelegd dat een partner recht heeft op de helft van de pensioenrechten opgebouwd tijdens het huwelijk.

Als u aanspraak maakt op een deel van het pensioen van uw partner moet u uw scheiding binnen twee jaar melden bij de pensioenuitvoerder. U ontvangt dan een pensioenoverzicht waarin de hoogte van het te ontvangen pensioen en de ingangsdatum genoemd staan. Uw partner ontvangt hier een afschrift van. Op het moment dat uw partner met pensioen gaat zorgt de pensioenuitvoerder voor uitbetaling van het ouderdomspensioen. Meldt u zich niet binnen twee jaar dan blijft uw recht op pensioenaanspraak behouden, maar dan moet u wel zelf uw pensioen zien te verhalen op uw ex-partner. Dat kan lastig zijn, vooral wanneer u geen contact meer met hem of haar heeft. De pensioenuitvoerder staat hier dan buiten.

Naast het verevenen van uw pensioenrechten biedt de VPS ook de mogelijkheid dat deel van het ouderdomspensioen van uw ex om te laten zetten in een zelfstandig pensioenrecht. Dit heet conversie. Het pensioen wordt dan uitgekeerd op het moment dat u de pensioengerechtigde leeftijd bereikt.

Wanneer geldt de VPS?

De VPS geldt voor echtscheiding en voor een scheiding van tafel en bed, en is van toepassing wanneer er geen andere afspraken zijn vastgelegd. Bent u bijvoorbeeld getrouwd op huwelijkse voorwaarden dan zijn afspraken over de verdeling van het pensioen meestal hierin vastgelegd. De VPS geldt vanaf 1 januari 1998 ook voor samenwonenden met een geregistreerd partnerschap,

maar niet voor een zelf of bij een notaris opgesteld samenlevingscontract. Als u andere afspraken maakt moet u dit wel melden bij uw pensioenuitvoerder; deze moet akkoord gaan.

Gescheiden tussen 27 november 1981 en 1 mei 1995

Voor mensen die zijn gescheiden voor invoering van de wet VPS, gold het Boon/van Loon Arrest, een uitspraak van de Hoge Raad. Deze uitspraak beschouwde tijdens het huwelijk opgebouwde pensioenrechten als onderdeel van de boedel. De waarde van alle opgebouwde pensioenaanspraken werd gelijk verdeeld en vastgelegd in het echtscheidingsconvenant.

Bent u gescheiden vóór 27 november 1981 dan gelden een aantal bijzondere regelingen die zijn vastgelegd in de VPS.

Nog vragen?

Voor specifieke vragen kunt u terecht bij uw pensioenuitvoerder. Algemene informatie kunt u lezen in de brochure de 'Verdeling van ouderdomspensioen bij scheiding'. Deze kunt u aanvragen of downloaden via Postbus 51. Telefoon: 0800 - 8051 - maandag t/m vrijdag van 09.00 - 21.00 uur of www.postbus51.nl. U kunt ook een e-mail sturen naar: info@dnb.nl of bellen met de Informatiedesk van DNB. Tel: 0900 - 520 0520 (€ 0,35 per gesprek) van maandag tot en met vrijdag van 09.00 - 17.00 uur.

Koning Willem I (1772-1843): Oog voor nationaal én eigen financieel gewin

Prijs waardeert innovatief ondernemerschap

Op 23 juni reikt prins Willem-Alexander de Koning Willem I Prijs uit. De prijs, een initiatief van DNB, is een waardering voor innovatief ondernemerschap en wordt met steun van het ministerie van Economische Zaken toegekend. Genomineerd zijn: chipfabrikant ASML, De Efteling, ingenieursbureau Fugro en Ophtec, een bedrijf dat zich toelegt op oculaire producten. Wie was Willem I, in welke staat verkeerde zijn land, wat wilde hij met zijn Verenigd Koninkrijk der Nederlanden en waarom is zijn naam aan een ondernemersprijs verbonden?

Corry van Renselaar

*Het watermerk in het briefpapier van DNB is
bovenstaande afbeelding van Koning Willem I.*

De prijs gaat traditiegetrouw naar bedrijven die de Nederlandse economie nieuwe impulsen geven. In het verleden ontvingen nationale stokpaardjes als bierproducent Heineken, chemiegigant AKZO Nobel, vervoerder OAD en de Bloemenveiling Aalsmeer de Koning Willem I Prijs.

De prijs is genoemd naar de eerste koninklijke Oranje, Willem Frederik, die in november 1813, na een ballingschap van negentien jaar, weer voet aan wal zette in Nederland en kort daarop tot Soeverein Vorst werd uitgeroepen. Willem zelf had verklaard tevreden te zijn met een benoeming in dezelfde rang als zijn vader, stadhouder Willem V. Maar de oude Republiek, zeven losjes bijeengehouden Gewesten, had afgedaan. Daarvoor was sinds de Patriottentijd te veel gebeurd en de onder de Fransen in gang gezette centralisatie te ver gevorderd om weer terug te draaien. Niet alleen kreeg Willem I

een hogere titel en een flink wat meer politieke macht in de schoot geworpen, ook het territorium waarover hij ging regeren werd fors uitgebreid. Dat laatste was een cadeautje van het Congres van Wenen, waar de overwinnaars van Napoleon in 1815 de macht in Europa herkavelden en het evenwicht herstelden. Frankrijk moest in toom gehouden

worden door een ring van middelgrote staten, en in Britse ogen fungeerde Willems Verenigd Koninkrijk der Nederlanden als ideale bufferstaat.

Aan het marxistische geschiedschrijversechtpaar Jan en Annie Romein dankt Willem I zijn bijnaam: Koning-Koopman. Die kwam hem toe, vonden zij, omdat hij geen gras liet groeien over zijn belofte handel en industrie te zullen opkrikken. Daarnaast had Willem oog voor de achtergebleven infrastructuur van zijn land, dat, zoals gezegd, was uitgebreid en behalve Nederland het huidige België en Luxemburg omvatte. Overall werden in Willems regeerperiode wegen, kanalen en later ook spoorwegen aangelegd. Aan de ruim achthonderd kilometer

waterweg die in die jaren gereed kwamen dankt hij zijn tweede bijnaam, de Kanalenkoning. Willem I, zo wil het populaire beeld, maakte van zijn koninkrijk een 'bijenkorf vol bedrijvigheid'. Willems belangstelling voor financieel-economische zaken was uitzonderlijk, zeker als men zijn regering vergelijkt met die van zijn collegavorsten in Europa.

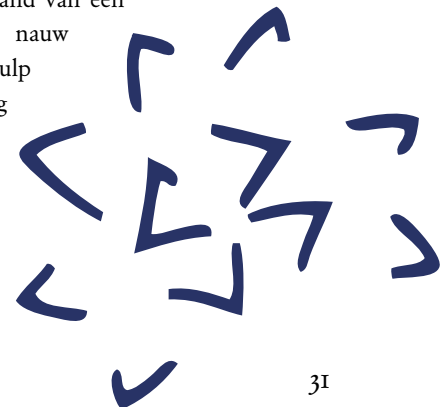
Revolutie in de Rijndelta

Willem groeide op in woelige tijden. Economisch ging het de Republiek niet langer voor de wind en politiek was het onrustig. Rond 1780 werden de Patriotten, voorstanders van democratische hervorming, actief. Zij stelden, geïnspireerd door de Franse

Willems economische politiek was erop gericht handel én vooral de industrie te bevorderen

Verlichtingsidealen en de Amerikaanse onafhankelijkheidsverklaring van 1776, het oligarchische machtssysteem van de Republiek aan de kaak. Spil daarvan was de stadhouder, een functie traditioneel weggelegd voor de Oranjes. Door zijn benoemingsrecht had de stadhouder grote invloed op zowel de landelijke als lokale politiek. De boel kwam op scherp te staan toen Engeland, getergd door de Hollandse smokkelhandel op de opstandige Noord-Amerikaanse koloniën, de Republiek de oorlog verklaarde. De oorlog liep uit op een debâcle en de economie leed zware schade.

De Patriotten, een ratjetoe van anti-orangistische regenten, Overijsselse adel, goeude burgers, intellectuelen en een enkele werkman, roken hun kans om de macht van Willem V en zijn entourage te breken. In *Aan het volk van Nederland* (1781) formuleerden zij hun politieke eisen. De rol van de stadhouder moest worden teruggebracht tot 'Meesterknecht', bestuursfuncties moesten openstaan voor de burgerij. In de jaren 1786-1787 stond de Republiek aan de rand van een burgeroorlog. Een in het nauw gedreven Willem V riep de hulp in van zijn zwager, de koning van Pruisen, en in september 1787 herstelden diens troepen het Oranjeregime. De wraak van de Prinsgezinden

Willems belangstelling voor financieel-economische zaken was uitzonderlijk, zeker vergeleken met zijn collegavorsten in Europa

was zoet en duizenden Patriotten vluchtten het land uit. De Orangistische restauratie was van korte duur. In 1794 vielen de Fransen, geholpen door Patriotten, Nederland binnen en pakte de stadhouderlijke familie haar biezen. Engeland was de eerste bestemming, later ging het naar Pruisen.

Dompteur

De gebeurtenissen in Nederland en zijn jarenlange verblijf onder de vleugels van zijn autocratische schoonfamilie – in 1791 was Willem Frederik getrouwd met zijn volle nicht, Wilhelmina van Pruisen – hebben de toekomstige koning van Nederland in vele opzichten gevormd. Van hem hoefden zijn onderdanen in 1813 weinig enthousiasme te verwachten voor een verlichte staatsre-

geling. De ‘wijze constitutie’, mocht dan een compromis zijn tussen het federalistische staatsbestel van de Republiek en de ontwikkelingen van na 1780, zij gaf Willem vooral veel persoonlijke macht. Ministers waren hem verantwoording schuldig en hij kon hen naar believen ontslaan. Het parlement, de Eerste Kamer, gold als ‘ménagerie du roi’, de koninklijke dierentuin. In het bijzonder het katholieke zuiden had moeite met de ‘kleine Napoleon’ van de Lage Landen. Met zijn taal- en cultuurpolitiek, die in zuidelijke ogen neerkwam op ‘neerlandisatie’, maar meer nog met het financieel-economische beleid.

Willem I had een land aangetroffen met een uiteenlopend karakter. In het zuiden kwam de industrialisatie op gang, terwijl het noorden teerde op zijn – afgebladderde – reputatie van handelsnatie, financieel centrum en koloniale mogendheid. Willems economische politiek was erop gericht handel én vooral de industrie te bevorderen. Zijn voorbeeld was Engeland waar hij tijdens zijn ballingschap met eigen ogen de enorme mogelijkheden van stoomkracht had gezien. Omdat de industrialisatie in het Zuiden al was begonnen en dat gebied door zijn bodemschatten een sterk potentieel had, richtte de koning zich vooral op die sector. De rol van het noorden was in zijn visie complementair. Het Noord-Nederlandse handelssysteem leek goed toegerust om de Zuid-Nederlandse producten aan afzetmarkten te helpen en de met de handel verdiende fortuinen konden mooi weer in de zuidelijke industrie worden geïnvesteerd. Op papier zag het er mooi uit. Waar het aan ontbrak waren voorzieningen om de gewenste economische ontwikkeling

‘Koning-Koopman’ Willem I.

tot stand te brengen. Daarvoor, meende Willem I, was de hulp van de Staat (en hemzelf) onmisbaar.

Een niet geringe handicap bij de uitvoering van zijn plannen was dat het de overheid aan middelen ontbrak. De toestand van de staatsfinanciën was ronduit beroerd. Het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden zat opgezaagd met een schuldenlast die vooral voor rekening van het noorden kwam. Probleem was hoe te komen tot een bevredigende verdeling van die last. De uiteindelijke regeling dwong het zuiden een veel groter deel van de schulddelging op zich te nemen dan het aan eigen schuld had ingebracht. Dat wekte natuurlijk grote ergernis en zou de Noord-Zuid betrekkingen blijvend belasten. Aangezien de jaarlijkse rentelasten zo zwaar op het overheidsbudget drukten, zat er voor Willem weinig anders op dan via accijnzen de rijksinkomsten te vergroten. Dat hielp niet veel, de nieuwe staat bleef met chronisch geldgebrek kampen. Willems belastingregime ontlokte in zuid én noord fel protest, en in toenemende mate openbaarden zich de uiteenlopende economische belangen tussen het handeldrijvende noorden en het industriële zuiden.

Aanjagers

De koning heeft de oplossing voor de problemen gezocht in het oprichten van een stelsel van semi-overheidsbedrijven die als aanjagers van de economie moesten fungeren. De eerste in de reeks was de Nederlandsche Bank, Willems 'Oudste Dogter'. Hij richtte haar op als nationale bank die door kredietverschaffing handel en industrie zou stimuleren en via de uitgifte van bankbiljetten moest voorzien in een uniform ruilmiddel. Andere aanjagers van Willems hand waren het IndustrieFonds (1821) dat vooral in het Zuiden actief was, de Algemeene Nederlandsche Maatschappij ter begunstiging van Volkswlijt/Société Générale (1822), het Amortisatiesyndicaat (1822) en de Nederlandsche Handel-Maatschappij (NHM) (1824). De NHM, voorloper van ABN AMRO, deed in aanleg en reikwijdte het meest recht aan Willems politiek van economische integratie tussen noord en zuid. Door de NHM kreeg Antwerpen toegang tot de Nederlandse koloniale handel en groeide de Scheldestad uit tot een geduchte concurrent van Amsterdam en Rotterdam. In de meeste ondernemingen die de koning oprichtte heeft hij ook, in de 'hoop van vermeerderingh', zelf deelgenomen. En in die hoop is hij niet teleurgesteld.

Het koningschap van Willem I viel in een overgangstijd waarin de oude sociaal-economische structuren transformeerden naar een meer op kapitalistische leest geschoeide samenleving. Willem had daar oog voor. Zijn beleid was vooruitstrevend en kan als voorwaardenscheppend worden gekwalificeerd. Een minpunt was dat hij in zijn aan koppigheid grenzende dadendrang zover ging dat hij zijn toevlucht zocht in gesjoemel en onwettige financieringsmethoden. Daarbij ging het bijvoorbeeld om illegale leningen en tijdelijke voorschotten uit de schatkist. Ook verstreekte hij zelf leningen. Zo ontstond de situatie dat de particuliere middelen van de koning en die van de Staat op oncontroleerbare en ongeoorloofde wijze vermengd raakten.

Aan het einde van zijn regering keek Willem I aan tegen een uit de hand gelopen staats-schuld én een afgescheiden België. In de jaren na de afscheiding (1830-1839) moest hij tot overmaat van ramp politieke hervormingen toestaan. In september 1840 tekende hij met grote tegenzin een grondswetwijziging waarin een aanzet tot ministeriële verantwoordelijkheid was opgenomen. Een maand later gaf hij de brui aan zijn koningschap. Aanleiding was zijn tweede huwelijk met Henriëtte d'Oultremont. Het land was in rep en roer, niet eens omdat deze 'Jetje Dondermond' van lage adel was, maar omdat zij Belgisch én katholiek was. Willem sleet zijn laatste jaren in Berlijn, waar hij in 1843 overleed.

Zelf had Willem I goed geboerd, maar zijn ingekrompen koninkrijk stond er niet best voor. Volgens sommige historici heeft de grote staatsschuld die Willem I had achtergelaten de industrialisatie van Nederland vertraagd. Een boude stelling, maar de moeite van grondig onderzoek alleszins waard. Feit blijft dat Willem I in de jaren dat hij over de Noordelijke én Zuidelijke Nederlanden regeerde de rol van voortrekker en stimulator met verve heeft gespeeld. In de meeste gevallen is het bij aanzetten gebleven waarvan zich pas later de duurzame betekenis openbaarde. Met die erfenis hebben België en Nederland in later jaren onafhankelijk van elkaar hun voordeel kunnen doen. •

De koning richtte een stelsel op van semi-overheidsbedrijven die als aanjagers van de economie moesten fungeren

Nieuwe reeks voorlichtingsfolders!

Bij de Informatiedesk van DNB zijn in het afgelopen jaar zo'n 45.000 vragen van het publiek binnengekomen. Over de meest gestelde vragen zijn nu de volgende voorlichtingsfolders uitgebracht: Hoe achterhaal ik mijn pensioen?, U heeft een klacht?, Betalen in de Europese Unie: makkelijker en goedkoper. Wilt u weten met welke vragen u bij de Informatiedesk van DNB terecht kan, dan kunt u de folder **Een vraag? Een antwoord!** opvragen. Bestellen kan via info@dnb.nl of via www.dnb.nl. Telefoonnummer Informatiedesk DNB: 0900 - 520 0520 (€ 0,35 p/gesprek).

Jacqueline Hassink: Car girls

In 1998 toonde Jacqueline Hassink (1966) bij DNB al haar 'Table of Power'-project in de tentoonstelling 'Female power stations/Queen Bees'. Hierin liet zij op groot formaat fotowerken zien waarin naast elkaar de vergadertafel en de eettafel thuis van vrouwelijke topmanagers centraal staan.

In haar zoektocht naar vrouwen in de hoogste posities bij multinationals in Europa, Japan en in de VS werkte Jacqueline Hassink de bekende lijsten van mega-ondernemingen af. Spreiding naar productgroepen stond bij die zoektocht voorop. Opmerkelijk was het dat er duidelijke verschillen zijn tussen de vrouwelijke managers in de verschillende werelddelen. Want niet elke manager was gecharmeerd van haar idee om naast de foto van de board-room een foto van de privé-eetkamer te laten zien. In de serie fotowerken zagen we dan ook in sommige gevallen een wit vlak naast het beeld van de vergadertafel. In een wereld waarin mannen domineren zou een beeld van de privé-situatie afbreuk kunnen doen aan het beeld van de macht.

Toyota, Tokyo, oktober 2003

Kia, Tokyo, oktober 2003

In een recente serie foto's heeft Hassink zich verdiept in één van de grootste bedrijfstakken van de wereld, namelijk de auto-industrie. En zoals zij ook bij haar andere fotoprojecten te werk ging, heeft zij bij haar onderzoek gekozen voor een mondiale benadering. Zij bezocht autoshow's over de hele wereld: Parijs, Tokyo, Frankfurt, Detroit en Genève. De autofabrikanten doen hun best een zo bijzonder mogelijk product op de markt te zetten en zich daarmee te onderscheiden van de concurrenten. Tegelijkertijd worden die auto's aangeprezen op een bijna wonderlijke éénvormige manier, namelijk door een fotomodel. Komen de bezoekers voor de auto's of voor het vrouwelijke schoon? In haar vergelijkend onderzoek toont Hassink hiermee dat het emancipatiebesef in de autobranche nog niet erg is doorgebroken en dat het adagium 'sex sells' nog steeds niet aan kracht heeft ingeboet. Voor de collectie van DNB heeft de Kunstcommissie uit de serie 'Car girls' vijf werken aangekocht.

Het werk van Jacqueline Hassink is inmiddels aangekocht voor diverse toonaangevende collecties en musea. In 2002 ontving ze de Prix No Limit d'Arles in Frankrijk. Hassink leeft en werkt momenteel in New York. •

*Alexander Strengers,
voorzitter Kunstcommissie*

Serie: DNB in Europa (deel 7)

Strategisch thema 2006 'Europa: integratie versus identiteit'

Voor DNB is een positieve publieke opinie over het Europese integratieproject een belangrijke zaak. Niet alleen vanwege het maatschappelijk belang, ook vanwege het draagvlak voor de euro. DNB maakt zich hier dit jaar extra sterk voor. 'Europa: integratie versus identiteit' is dan ook gekozen tot strategisch thema 2006.

Ger Bom en Loek van Daalen

Nee zeiden de Nederlandse en Franse burgers tegen de Europese Grondwet in de referenda van 2005. Daarna besloten de leiders van de EU-lidstaten tot een pauzejaar om na te denken over de toekomst van Europa. De Nederlandse regering besloot de verwachtingen van de Nederlandse burger over Europa te toetsen via een internetonderzoek. De resultaten daarvan worden namens ons land ingebracht als in juni 2006 de regeringsleiders de resultaten van de bezinningsperiode bespreken. Inmiddels is al wel zeker dat het laatste woord niet tijdens deze top in juni wordt gezegd. Voorzitter Barosso van de Europese Commissie wil namelijk een besluit over de Grondwet verder uitstellen. Rond de viering van de vijftigste verjaardag van het Verdrag van Rome in maart 2007 moeten de regeringsleiders met een nieuwe politieke verklaring komen. Deze verklaring gaat in op de waarden en ambities van Europa en hoe deze te realiseren. Daarna wordt het debat over de ratificatie van de Grondwet weer heropend.

Kloof

Europese integratie zal dus ook na de top van de regeringsleiders aanstaande juni op de agenda blijven staan. DNB ziet het als haar taak hier een bijdrage aan te leveren. De verdergaande Europese integratie en de mondialisering doen de natiestaten afkalven. Burgers zijn op afstand komen te staan van Europa

en houden zich sterker vast aan de nationale (en regionale) identiteit. Om deze kloof niet verder te laten vergroten, moet de burger weer worden betrokken bij Europa. Belangrijk is te achterhalen wat burgers willen van Europa: welke onderwerpen zij opgepakt zouden willen zien in Europees verband? Om hierover meer te weten te komen, doet DNB de komende maanden onderzoek via het DNB Household Panel. Daarbij kijkt DNB niet alleen naar wat de Nederlander wil van Europa. Ook wordt gefocust op de vraag in hoeverre er al sprake is van een Europese identiteit en hoe deze versterkt kan worden. DNB probeert daarbij in kaart te brengen of een voorkeur voor nationale of regionale identiteit een barrière vormt voor Europese integratie. Wij richten ons niet als enige op dit specifieke aspect. Zo heeft de Europese Commissie de bekende Britse *brandconsultant* Simon Anholt aangetrokken om te bezien hoe van 25 nationale 'merken', één Europees merk gesmeed kan worden.

Munt zonder vaderland

DNB heeft belang bij een positieve publieke opinie over het Europese integratieproject. Het draagvlak voor de Economische en Monetaire Unie (EMU) is immers mede afhankelijk van het draagvlak voor de EU. Zeker voor de euro, een 'munt zonder vaderland', is dit draagvlak essentieel. De Europese identiteitscrisis mag dan ook niet overslaan op de EMU.

DNB verkeert op basis van eigen ervaringen in een goede positie te verduidelijken dat Europese integratie wel degelijk mogelijk is mét behoud van nationale identiteit. Nederland heeft immers op 1 januari 1999 haar monetaire soevereiniteit opgegeven. Echter, door onze deelname aan het Europees Stelsel van Centrale Banken (ESCB) heeft Nederland meer invloed gekregen op het Europese monetaire beleid dan voorheen. Ook zijn er successen behaald op andere taakgebieden van het ESCB zoals betalingsverkeer en financiële stabiliteit.

Wat gebeurt er als Europa stagneert? Of zelfs zou terugtrekken? DNB kan de consequenties daarvan in kaart brengen met cijfers. Met deze benadering is het mogelijk om antwoord te geven op lastige vraagstukken: *wáár* (op welke terreinen) lijkt de hang naar nationale identiteit terecht? En *wáár* kunnen we de Europese integratie koesteren, gezien de voordelen die dit ons al gebracht heeft en nog kan brengen. Deze uitkomsten toetst DNB vervolgens aan de mening van de burgers zoals die blijkt uit het DNB Household Panel. Daarbij zal DNB zich niet beperken tot *of-of* (integratie versus identiteit). Interessanter is te zien waar *en-en* mogelijk is (werken aan Europese integratie, met behoud van diverse nationale identiteiten).

Activiteiten aan het Europa-front

DNB belicht het Europa-thema gedurende het jaar op verschillende manieren, bijvoorbeeld in het Kwartaalbericht, DNB *Magazine* en haar website (www.dnb.nl). Verder organiseert 'JongDNB' rond de zomer een seminar met als titel 'Europese integratie: In de diepte of de breedte?'. Een van de doelstellingen van deze netwerkgroep is jonge DNB-medewerkers in contact te brengen met jonge professionals van ministeries, departementen en toezichthouders, alsmede jonge professionals uit het commerciële bankwezen en het Nederlandse grootbedrijf. Een seminar rond dit Europese onderwerp is daar bij uitstek voor geschikt. Jan Jacob van Dijk (Tweede Kamer) en Mendeltje van Keulen (Clingendael, WRR) zullen met elkaar en het jonge publiek de degenen kruisen over een aantal stellingen. Voor en na de discussie zal de mening van het publiek worden gepeld: hoe denken jonge professionals over Europese integratie? Hoe ziet de toekomst van Europa er volgens hen uit?

Hoogtepunt van het 'DNB-Europajaar' wordt een symposium eind november. Daar zal Nout Wellink de resultaten van bovengenoemd DNB-onderzoek presenteren. Ook zal er een inleiding worden gehouden over de sociaal-culturele aspecten van Europa. Uiteraard blijft ook de politieke dimensie niet onderbelicht. Felix Rottenberg heeft toegezegd de aansluitende paneldiscussie in goede banen te leiden. •

Zie voor meer informatie over het strategisch thema: www.dnb.nl. Meer informatie over JongDNB staat als link onder 'Werken bij DNB, de cultuur van DNB' op de website. Zie ook pagina 20 over deelname aan dit JongDNB-seminar.

De seminars zijn een platform voor economisch wetenschappelijk onderzoek. Binnen- en buitenlandse wetenschappers bespreken er hun onderzoeksresultaten.

Samenvatting Research Seminar van 20 april 2006: *Monetary Policy in a Small Open Economy with a Preference for Robustness* van Kai Leitemo (Norwegian School of Management (BI)). Co-auteurs: Richard Dennis (Federal Reserve Bank of San Francisco) en Ulf Söderström (Bocconi University)

De auteurs bestuderen de effecten van modelonzekerheid op het monetaire beleid, waarbij ze gebruik maken van een geschat model voor een kleine, open economie. Ze beargumenteren dat het wisselkoerskanaal een belangrijke bron van onzekerheid is, wat misspecificatiefouten oplevert. Hierdoor staat het monetaire beleid voor een nieuwe afweging. Ze maken vervolgens aannemelijk dat, aangezien wisselkoersen 'vooruit blikkend' zijn, er veel gewonnen kan worden als het beleid zich van tevoren vastlegt op doeleinden en daarmee verwachtingen stuurt. In het tegenovergestelde, discretionaire geval waarin de verwachtingen al vast liggen kunnen de maatschappelijke kosten immers hoog oplopen. Omdat de modelvergelijking voor zowel de wisselkoers als de inflatie onderhevig zijn aan misspecificatie, zien de auteurs een grote behoefte aan de ontwikkeling van betere empirische modellen.

Het is vermeldenswaardig dat de auteurs de methode van 'robust control' toepassen om de effecten van onzekerheid te onderzoeken. Bij 'robust control' ontwikkelen beleidsmakers procedures die bescherming bieden tegen rampscenario's. De auteurs stellen dan ook voor om beleid te ontwikkelen dat 'volledige dekking' biedt. •

Maria Demertzis

PROGRAMMA 2006

22 juni

Laurence Copeland (Cardiff Business School), *Structural Breaks in the Real Exchange Rate Adjustment Mechanism.*

29 juni

Giuliano De Rossi (Cambridge University), *Unit Roots and the Estimation of multifactor Cox-Ingersoll-Ross models.*

20 juli

Jan Libich (La Trobe University, Australia), *Inflexibility of Inflation Targeting Revisited: Modelling the Anchoring Effect.*

19 oktober

Katrin Ullrich (ZEW), *titel nog niet bekend.*

Seminars die geweest zijn en waarvan een paper is op te vragen:

1 juni

Factor Forecasting with Monthly and Quarterly Data using the EM Algorithm, Christian Schumacher (Bundesbank).

Het actuele programma van 2006 is ook te vinden op onze website: www.dnb.nl. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Jacqueline van Breugel, tel. 020 - 524 3665, e-mail: j.f.van.breugel@dnb.nl.

Vertrouwen, Cement van de
Samenleving en Aanjager van de
Economie

DNB-publicaties

De volgende uitgaven van de Nederlandsche Bank zijn verkrijgbaar:

- Waar het om draait (publieksbrochure)
- Van kauri tot euro, een korte geschiedenis van het geld, de gulden en de Nederlandsche Bank
- Praktische lesopdrachten:
'Waar voor je geld', 'Ook geld kost geld' en 'Katern Argentinië' (allen tweede fase havo/vwo)
- Cd-rom 'Echt of vals?' en folder 'Kijken, Kantelen, Voelen' over de echtheidskenmerken van de eurobiljetten

Periodiek verschijnen:

- Jaarverslag
- Kwartaalbericht
- Statistisch Bulletin
- Overzicht Financiële Stabiliteit

DNB publiceert ook over haar wetenschappelijk onderzoek:

- Working Papers
- Occasional Studies

Alle uitgaven zijn online beschikbaar.

U vindt ze op www.dnb.nl. De uitgaven kunt u ook bestellen via deze website, per mail (info@dnb.nl) of via een brief, die u kunt richten aan:

De Nederlandsche Bank, Afdeling Facilitaire diensten/
Postkamer, Postbus 98, 1000 AB Amsterdam.

Onlangs verschenen:
**DNB Jaarverslag
over 2005**

DNB *Magazine* is een uitgave van De Nederlandsche Bank NV. Het is een productie van de afdeling Communicatie en verschijnt zes keer per jaar.

Redactie-adres

DNB *Magazine*
Postbus 98, 1000 AB Amsterdam
Westeinde 1, 1017 ZN Amsterdam
Telefoon 020 - 524 5781/1910
Fax 020 - 524 2228
E-mail (redactie): magazine@dnb.nl
Internet: www.dnb.nl

Hoofdredactie

Loek van Daalen

Eindredactie

Joyce Albers, Gitte van 't Hof

Aan dit nummer werkten mee

Margot Brautigam, Ger Bom, Heidi Broekhuis, Jacqueline van Breugel, Maria Demertzis, Roland de Graauw, Frans van der Heijden, Ilse Kuiper, Henriëtte Prast, Corry van Renselaar, Alexander Strengers, Rutger Vahl, Erica Verdegaal, Benno van der Zaag.

Fotografie/Illustraties

Ciska van der Aa, Rob Meulemans, ANP, Corbis (cover).

Vormgeving en druk

Fd-Reproductie

Abonnementen

Een abonnement op DNB *Magazine* is gratis en uitsluitend schriftelijk of per mail aan te vragen. Adreswijzigingen en opzeggingen eveneens schriftelijk opgeven.

Abonnementenadministratie

DNB *Magazine*
Antwoordnummer 2670
1000 PA Amsterdam
E-mail (abonnement):
aanvraagmagazine@dnb.nl

Artikelen uit DNB *Magazine* mogen niet zonder toestemming van de redactie worden overgenomen.

De Schoolbank

DNB en het onderwijs

Scoren met beleid* is het interactieve, digitale lesprogramma over de economische kringloop en de rol die de centrale bank daarin speelt

Waar voor je geld, een praktische opdracht voor de tweede fase van het voortgezet onderwijs over inflatie en monetair beleid

Ook geld kost geld, een praktische opdracht voor de tweede fase van het voortgezet onderwijs over manieren van betalen en de kosten van het betalingsverkeer

Katern Argentinië, waarin de financieel/-economische crisis in Argentinië van rond de eeuwwisseling wordt behandeld

Prijsstabiliteit, waarom is dat belangrijk voor jou? Deze informatieset over het belang van stabiele prijzen is samengesteld door het Eurosysteem en kan worden besteld bij de ECB

De Geldkoffer Vragen als 'Wat is geld?' en 'Hoe ga je om met geld?' staan centraal in deze koffer voor kinderen uit de bovenbouw van het basisonderwijs

** Lees meer over dit virtuele spel dat DNB speciaal voor het onderwijs ontwikkelde, op pagina 18 in dit magazine*

Uitgebreide informatie over de onderwijsproducten van DNB en het bestellen, vindt u op de website: www.dnb.nl onder het kopje 'Onderwijs'.

